

N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop”

Jaarverslag 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Personalia	3
Kerncijfers	4
Bericht van de Raad van Commissarissen	5
Verslag van de Directie	7
Liquiditeit.....	14
Gevoeligheidsanalyses.....	14
Code Duurzaam Beleggen.....	14
Corporate Governance.....	15
Risicobeheer.....	15
Vooruitzichten 2020.....	16
Jaarrekening	18
Balans.....	18
Winst- en Verliesrekening.....	20
Kasstroomoverzicht.....	22
Grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en presentatie.....	22
Toelichting op de Balans.....	27
Toelichting op de Winst- en Verliesrekening.....	37
Gebeurtenissen na balansdatum.....	37
Risicoparagraaf.....	43
Winstbronnen.....	50
Overige gegevens	51
Bestemming van de Winst.....	51
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	52

Personalia

Raad van Commissarissen

Drs. A.A. (Lex) Geerdes, voorzitter
Drs. S.A. (Sibylla) Bantema EMFC RC, vicevoorzitter
Prof. dr. M.M. (Marcel) Levi MD PhD
Drs. E. (Erik) Muetstege

Audit Comité

Drs. A.A. (Lex) Geerdes
Drs. S.A. (Sibylla) Bantema EMFC RC
Prof. dr. M.M. (Marcel) Levi MD PhD
Drs. E. (Erik) Muetstege

Directie

Drs. G.Th. (Gilbert) Pluym AAG, algemeen directeur
Drs. S.N. (Seada) van den Herik, directeur

Management

J.J. (Joke) Verbaan AAG, operationeel manager

Geneeskundig adviseurs

Drs. ir. H.C. (Hans) Ablij, internist
Drs. A. (André) Gaasbeek, internist
Drs. G. (Gijs) Willemsen, internist

Accountant

KPMG Accountants N.V.

Kerncijfers

(bedragen x € 1.000)

	2019	2018	2017	2016	2015	2014 ¹⁾
Bruto premies periodiek	5.231	5.550	5.547	6.082	6.220	6.491
Bruto premies ineens	33	24	13	29	18	58
Bruto premies totaal	5.264	5.574	5.560	6.111	6.238	6.549
Bruto kapitaalproductie	110.111	39.859	82.532	92.198	87.776	99.405
Netto kapitaalproductie	40.750	-21.435	6.271	23.385	20.289	34.512
Bruto verzekerd bedrag	756.911	716.161	738.378	732.108	707.820	684.593
Technische voorziening e.r.	28.287	28.036	29.071	30.959	32.108	32.895
Beleggingen balanswaarde ultimo	90.479	81.469	85.189	91.053	90.684	93.370
Solvabiliteit vereist volgens Solvency II	24.838	18.031	24.397	23.484	-	-
Solvabiliteit aanwezig volgens Solvency II 2)	59.993	54.542	59.466	60.892	-	-
Solvabiliteit in % volgens Solvency II 2)	242%	302%	244%	259%	-	-
Solvabiliteit vereist volgens Solvency I	-	-	-	-	3.600	3.600
Solvabiliteit aanwezig volgens Solvency I 3)	-	-	-	-	61.651	63.383
Solvabiliteit in % volgens Solvency I 3)	-	-	-	-	1713%	1761%
Balanstotaal	101.156	94.487	102.743	103.978	109.136	112.504
Premieomzet	5.264	5.574	5.560	6.111	6.238	6.549
Opbrengst uit beleggingen	3.904	9.887	13.058	14.430	9.785	8.256
Totale omzet	9.168	15.461	18.618	20.541	16.023	14.805
Acquisitiekosten	428	408	338	411	338	337
Beheers- en personeelskosten	1.983	1.603	1.454	1.311	1.264	1.179
Provisie van herverzekeraars	-26	-26	-27	-26	-28	-34
Bedrijfskosten totaal	2.385	1.985	1.765	1.696	1.574	1.482
Bruto uitkeringen	3.960	4.869	7.439	5.396	5.075	5.522
Winst bestemd voor cedenten	550	677	509	669	870	916
Resultaat technische rekening	-239	381	614	851	1.013	820
Netto winst	2.695	5.775	9.327	10.345	6.922	7.055
Dividend	2.400	2.400	3.750	5.100	6.900	6.900

1) In 2015 is een stelselwijziging doorgevoerd voor de toerekening van interest aan de technische rekening. Dit is niet in de voorgaande jaren verwerkt omdat de invloed van deze wijziging niet van materieel belang is.

2) Op basis van EIOPA-curve exclusief volatility adjustment, zonder toepassing van overgangmaatregelen.

De vermelde aanwezige solvabiliteit is na dividend. Het vermelde bedrag van de aanwezige solvabiliteit in 2016 is aangepast ten opzichte van het vermelde bedrag in het jaarverslag 2016 (€ 65.992). Het genoemde bedrag van 2016 is nu de aanwezige solvabiliteit na dividend. De vermelde solvabiliteitsratio van 2016 is als gevolg daarvan ook aangepast (volgens jaarverslag 2016: 281%).

3) Vóór dividenduitkering.

Bericht van de Raad van Commissarissen

Algemeen

De Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op en advies te geven over het door de directie gevoerde beleid en daarnaast toezicht te houden op de strategie van De Hoop en de algemene gang van zaken.

Jaarrekening

De jaarrekening is opgemaakt door de directie en gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien door KPMG Accountants N.V.

Wij bespraken de jaarrekening met de directie in aanwezigheid van de accountant en stellen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor deze vast te stellen. Wij kunnen ons verenigen met het voorstel van de directie € 2.400.000 uit te keren als dividend en het resterende bedrag van € 295.000 toe te voegen aan de Overige reserve.

Tevens stellen wij de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor de directie voor wat haar beheer betreft en de Raad van Commissarissen voor wat zijn toezicht betreft te dechargeren.

Samenstelling

De Hoop heeft vier commissarissen, ieder met een specifieke expertise en achtergrond. Nieuwe commissarissen worden geselecteerd en voor benoeming voorgedragen op basis van een door de Raad van Commissarissen goedgekeurd profiel.

In 2019 is mr. P.M. (Peter) Auf dem Brinke als voorzitter van onze Raad van Commissarissen opgevolgd door drs. A.A. (Lex) Geerdes. Wij zijn Mr. P.M. Auf dem Brinke veel dank verschuldigd voor zijn inzet voor De Hoop in de afgelopen tien jaar.

Alle commissarissen hebben de eed of belofte financiële sector afgelegd zoals is voorgeschreven in de wettelijke Regeling eed of belofte financiële sector 2015. Hiervan zijn schriftelijke verklaringen opgemaakt.

Vergaderingen

De Raad van Commissarissen heeft in het verslagjaar drie keer vergaderd, waarvan één keer in aanwezigheid van zowel de externe accountant als een externe actuaris. Alle commissarissen hebben aan deze vergaderingen deelgenomen.

In aanwezigheid van de directie is in het verslagjaar onder meer gesproken over de algemene, commerciële en financiële gang van zaken, de beleggingen, de resultaten en de jaarrekening 2018, de ondernemingsstrategie, de marktontwikkelingen, de maatschappelijke functie van De Hoop en het beloningsbeleid en de uitvoering daarvan. Ook zijn de rapportages van de actuariële functie, riskmanagement, interne audit en compliance besproken in aanwezigheid van de desbetreffende sleutelfunctionarissen.

De verhuizing van het kantoor van De Hoop is besproken en er is uitvoerig gesproken over de Own Risk and Solvency Assessment 2019 (ORSA).

Ook heeft een periodieke evaluatie plaatsgevonden van een aantal beleidsstukken: het beleggingsbeleid, beleid sleutelfuncties Solvency II, risicomanagementbeleid, compliance beleid, actuariële beleid en auditbeleid. De op onderdelen herziene beleidsstukken hebben waar nodig de goedkeuring van de Raad van Commissarissen gekregen. Het kapitaalbeleid zal in 2020 herzien worden in samenhang met het op te stellen Voorbereidend Crisis Plan.

De opdrachtbevestiging accountantscontrole 2019, het controleplan en de rapportage van de externe accountant alsmede de rapportage van de externe actuaris zijn in hun aanwezigheid besproken.

De Raad van Commissarissen heeft ook buiten aanwezigheid van de directie overleg gehad. Verder heeft de Raad van Commissarissen buiten aanwezigheid van de directie overleg gehad met de externe accountant.

Eind 2019 is er een bijeenkomst geweest van commissarissen met de medewerkers en de medisch adviseurs van De Hoop.

In het verslagjaar heeft de Raad van Commissarissen onder externe begeleiding zijn eigen functioneren, met inbegrip van dat van de voorzitter, geëvalueerd. De uitkomsten hiervan zijn in een rapportage vastgelegd en eind 2019 door commissarissen besproken.

De Raad van Commissarissen is de afgelopen maand meegenomen in de communicatie en besluitvorming van de directie om maatregelen te treffen als gevolg van het coronavirus. Daarnaast laat de raad zich regelmatig informeren over de impact van deze gebeurtenissen op de medewerkers en op de bedrijfsvoering van De Hoop.

Tot slot

In 2019 heeft De Hoop een omzet groei laten zien, na een aantal jaren van dalende inkomsten.

De Raad van Commissarissen is verheugd met deze groei die ook van belang is voor het lange termijnperspectief van De Hoop.

De Raad van Commissarissen spreekt haar dank uit jegens de medewerkers en de directie van De Hoop voor hun inzet en voor de behaalde resultaten in het verslagjaar.

's-Gravenhage, 1 april 2020

Commissarissen

Lex Geerdes, voorzitter

Sybilla Bantema, vicevoorzitter

Marcel Levi

Erik Muetstege

Verslag van de directie

In dit verslag zijn alle bedragen, tenzij anders vermeld, in eenheden van duizend euro.

N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” (verder De Hoop) is een herverzekeringsmaatschappij. Statutair is vastgelegd dat de aandelen van de vennootschap in handen zijn van Nederlandse levensverzekeraars. De aandelen zijn niet vrij verhandelbaar. Er zijn drie aandeelhouders, namelijk Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V., AEGON Levensverzekering N.V. en Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „’s-Gravenhage” U.A. De organisatie heeft 10 (6,5 FTE) medewerkers in dienst per 31 december 2019.

Missie

De Hoop heeft als missie om het aantal levensverzekeringsaanvragen dat op medische gronden wordt afgewezen tot een minimum te beperken. Al sinds de oprichting in 1905 benadrukt De Hoop de maatschappelijke verantwoordelijkheid van verzekeraars en maakt zij zich hard voor kwetsbare doelgroepen in de samenleving. De Hoop is gespecialiseerd in moeilijk verzekerbare medische risico's en biedt verzekeraars de mogelijkheid tot herverzekeren. Zo kan elke verzekeraar een sociaal en maatschappelijk verantwoord acceptatiebeleid voeren en kunnen ook mensen met een medische aandoening een goede levensverzekering afsluiten.

Kernactiviteit

De Hoop richt zich op de individuele levensverzekeringsmarkt en dan vooral op het segment van de overlijdensrisicoverzekeringen in Nederland, België, Frankrijk en op de eilanden Curaçao, Aruba en Sint-Maarten.

Ontwikkelingen in 2019

Marktontwikkelingen

Er blijft regelmatig vraag naar de oplossingen die De Hoop kan bieden voor mensen met een verhoogd medisch risico. Dit is merkbaar geworden door de toename van het aantal aanvragen dit jaar, maar ook door meer contacten met patiëntenverenigingen. Ook voor aandoeningen die in het verleden nauwelijks verzekerbaar waren, is door medische ontwikkelingen de overleving verbeterd. Zo kunnen mensen die een niertransplantatie hebben ondergaan nu vaak wel een aanbieding krijgen.

Een belangrijke gebeurtenis in 2019 was het voornemen om het zogenaamde schone lei beleid in te voeren. Ex-kankerpatiënten die genezen zijn verklaard kunnen zich 10 jaar na de beëindiging van de behandeling zonder opslagen verzekeren. De regeling zal in 2020 worden ingevoerd, maar De Hoop heeft meteen na het bekendmaken van de maatregel besloten per direct het beleid toe te passen. Daarbij fungeert De Hoop als belangrijke kennispartner op dit dossier.

Business development

In 2019 heeft de grootste aanbieder in Nederland van overlijdensrisicoverzekeringen, TAF, zich aangesloten bij De Hoop. Dit heeft geleid tot een substantiële toename van het aantal aanvragen. Daarnaast nam ook bij andere cedenten het aantal aanvragen weer toe, met als resultaat een stijging van het aantal aanvragen en verzekeringen.

In 2019 is de website met een vernieuwde look-and-feel live gegaan en is een nieuwe frissere huisstijl geïntroduceerd. Het nieuwe logo is gekenmerkt door een anker, symbool van hoop.

Het in 2018 opgestarte De Hoop Leven fonds heeft als doel het steunen van onderzoek op het gebied van moeilijk (her)verzekerbare medische overlijdensrisico's. In 2019 is bij het De Hoop Leven Fonds de eerste aanvraag gehonoreerd voor een onderzoek dat verzekerbaarheid van chronisch zieken moet verhogen. Het onderzoek zal in 2020 worden afgerond en richt zich op verzekerbaarheid van kankerpatiënten.

Organisatie

In juli 2019 is De Hoop verhuisd naar een nieuwe locatie in Den Haag. Het nieuwe pand heeft een betere bereikbaarheid en is intern volledig gerenoveerd en voldoet daarmee aan de huidige eisen van een modern kantoorpand met flexibele werkplekken.

De leden van de Raad van Commissarissen hebben in december opnieuw een bezoek gebracht aan het personeel en de medisch adviseurs van De Hoop. Er zijn door de medewerkers verschillende presentaties verzorgd op het gebied van strategische ontwikkelingen, procesverbeteringen en ontwikkelingen op medisch gebied.

Resultaten 2019

Het aantal aanvragen nam in 2019 toe met 200%. Het aantal nieuwe verzekeringen in 2019 bedroeg 805 (2018: 359). De kapitaalproductie nam met 176,3% toe van € 39.859 tot € 110.111. De geboekte premies (vóór herverzekering) daalden met 5,6%.

De omvang van de portefeuille (verzekerd bedrag) nam in het boekjaar toe met € 40.750 tot € 756.911 (2018: € 716.161).

De Hoop heeft in 2019 een positief resultaat geboekt. De winst na belastingen bedroeg € 2.695 (2018: € 5.775).

In 2019 heeft De Hoop geïnvesteerd in automatisering, efficiëntere bedrijfsvoering en in productontwikkeling. Mede hierdoor zijn de bedrijfskosten met € 400 gestegen (ten opzichte van 2018: 20,2%). De beheers- en personeelskosten zijn met € 380 (23,7%) gestegen. Het resultaat op technische grondslagen was met € 1.414 lager dan in 2018 (€ 1.516). Het resultaat op interest was in 2019 positief (€ 195; 2018: € 165). De discretionaire winstdeling ten gunste van cedenten is vastgesteld op € 550 (2017: € 677).

Het vereiste kapitaal onder Solvency II (SCR) bedraagt € 24.838. Volgens de Solvency II-regelgeving wordt het beschikbaar vermogen, the Eligible Own Funds, hierna EOF, vastgesteld na uitkering van het voorgestelde dividend ad € 2.400. Het EOF bedraagt € 59.993; de solvabiliteitsratio is gelijk aan 242%.

Kerngegevens

Uit onderstaande kerngegevens blijkt de financiële positie van de onderneming (bedragen x € 1.000).

Premie-inkomen vóór aftrek herverzekering

Het premie-inkomen vóór aftrek herverzekering daalde met 5,6% (2018: 0,3%) tot € 5.264 (2018: € 5.574).

Premie-inkomen voor aftrek herverzekering	2019	2018
Periodieke premies	5.231	5.550
Premie ineens	33	24
Totaal	5.264	5.574

De premiestand daalde met 0,5% (2018: -2,8%) tot € 5.568 (2018: € 5.599). Een belangrijke oorzaak van de daling van de premiestand is dat in de portefeuille een verschuiving plaatsvindt van een combinatie van verzekeringen met spaarelement en risicoverzekeringen naar overlijdensrisicoverzekeringen die zowel tegen gelijkblijvende premie als tegen eenjarige risicopremies worden gefinancierd. Vooral de laatste financieringsvorm leidt bij aanvang van de verzekering tot lagere premies.

Verzekerd bedrag

De verzekeringsportefeuille is met 5,7% (2018: afname 2,9%) gestegen. De kapitaalproductie steeg met 176,3% (2018: daling van 51,7%); het verval steeg met 12,0% (2018: afname 15,3%). Over een periode van vijf jaar is de verzekeringsportefeuille autonoom gegroeid van € 707.819 tot € 756.911. Dat is een toename van 6,9% in vijf jaar tijd (gemiddeld 1,4% per jaar).

Stand van de verzekeringsportefeuille	2019	2018
Stand verzekerd bedrag op 1 januari	716.161	737.596
Productie	110.111	39.859
Verval	-69.876	-62.392
Valutaverschil	515	1.098
Stand verzekerd bedrag op 31 december	756.911	716.161

Beleggingen

De beleggingen (exclusief depots) bedroegen € 90.479 (2018: € 81.469). De balanswaarde van de aandelen per 31-12-2019 steeg naar € 58.309 (2018: € 49.258). In 2019 zijn aandelen verkocht en herbelegd in de Europese bankensector met een hoge financiële en ESG-score.

De balanswaarde van de obligaties is nagenoeg gelijk gebleven: € 32.170 (2018: € 32.211). De balanswaarde van de liquide middelen per 31-12-2019 bedroeg € 4.023 (2018: € 7.201).

	2019	2018
Balanswaarde op 31 december van de beleggingen en liquide middelen	94.502	88.670
De opbrengst van deze activa bedraagt	3.123	3.101
Direct rendement op vaste eigendommen en aandelen	3,35%	3,36%
Direct rendement op vastrentende waarden	4,46%	4,33%
Direct rendement op liquide middelen	-0,24%	-0,17%

Resultaat technische rekening

	2019	2018
Resultaat op interest	195	165
Resultaat op kosten	-1.308	-865
Resultaat op sterfte en bijverzekeringen	2.375	1.693
Resultaat op mutaties	152	523
Resultaat op grondslagen	1.414	1.516
Dotatie overige technische voorziening	-1.278	-
Overige technische baten en lasten	175	-458
Discretionaire winstdeling	-550	-677
Totaal	-239	381

Het resultaat technische rekening is met € 620 gedaald ten opzichte van 2018. De belangrijkste oorzaken van de daling waren het negatief resultaat op kosten van -€ 865 naar -€ 1.308 ten gevolge van de stijgende kosten en de noodzakelijke toevoeging van een overige technische voorziening als resultaat van de toereikendheidstoets.

De dotatie aan de overige technische voorziening (€ 1.278) is gerubriceerd onder "Overige technische baten en lasten" en heeft geleid tot een negatief resultaat technische rekening. Het resultaat op sterfte was beter (+€ 682) dan in 2018.

Uitkeringen

De uitkeringen vóór aftrek herverzekering daalden met 18,7% en worden hierna gespecificeerd.

	2019	2018
De volgende uitkeringen (vóór aftrek herverzekering) zijn geboekt:		
Uitkeringen bij overlijden	1.093	2.602
Uitkeringen bij expiratie	1.477	938
Uitkeringen van renten	793	835
Afkopen	597	494
Totaal	3.960	4.869

Winst bestemd voor cedenten

De directie heeft de discretionaire bevoegdheid om winst uit te keren aan cedenten. De belangrijke uitgangspunten voor winstdeling zijn een positief technisch resultaat waarbij in ieder geval het sterfteresultaat positief moet zijn. Gezien de druk op de overige resultaatbronnen worden vanaf 2018 alle resultaten op grondslagen meegewogen bij de vaststelling van de winst voor cedenten. Dit heeft geresulteerd in een lager sterftewinsttaandeel.

	2019		2018	
Sterftewinsttaandeel, % van het sterfteresultaat	550	23%	677	40%

Winst, belasting en winstverdeling

	2019	2018
Resultaat vóór belasting	3.872	7.620
Belasting met betrekking tot de winst	-1.177	-1.845
Winst na belasting	2.695	5.775

Het effectieve belastingtarief in 2019 bedroeg 30,40% (2018: 24,2%). Het toepasselijk belastingtarief is 25%. Het hoger effectief belastingtarief ontstaat doordat de dotatie aan de overige voorziening (€ 1.278) fiscaal niet op het resultaat mag worden verrekend. Verder is de positieve herwaardering (+€ 677) van het AaAM Dutch Mortgage Fund 2 in het fiscale resultaat verwerkt.

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt voorgesteld het winstsaldo als volgt te verdelen:

	2019	2018
Dividend	2.400	2.400
Storting in de Overige reserve	295	3.375
Winst na belasting	2.695	5.775

Solvabiliteitspositie

Voor de vaststelling van de vereiste solvabiliteit hanteert De Hoop de standaardformule uit de Solvency II-richtlijn. De Hoop heeft als interne norm een solvabiliteitsratio vastgesteld van 200%. Deze norm sluit aan bij een hoge kredietwaardigheid zoals dat is vastgelegd in artikel 199 van de gedelegeerde verordening EU 2015/35. Hierin is vastgelegd welke solvabiliteitsratio past bij de kredietwaardigheid van de onderneming. Bij kredietkwaliteitscategorie 1 beschikt de beoordeelde onderneming over een zeer sterk vermogen om haar financiële verplichtingen na te komen. De kans op wanbetaling bij 0,01% wordt gerelateerd aan een solvabiliteitsratio van 196%. De Hoop wenst de bijbehorende solvabiliteitsratio (afgerond 200%) na te streven. Ultimo 2019 wordt deze interne norm behaald.

Op basis van de standaardformule bedraagt de vereiste solvabiliteit € 24.838 (2018: € 18.031). Dit resulteert in een solvabiliteitsratio van 242% (na uitkering dividend) ultimo 2019 (2018: 302%). De daling van de ratio ten opzichte van ultimo 2018 wordt vooral veroorzaakt door een hoger marktrisico, veroorzaakt door de sterke stijging van de aandelenpositie.

De solvabiliteitsratio is pas definitief na beoordeling door De Nederlandsche Bank van de bij haar in te dienen Solvency II-rapportage. Bij de berekening van de vereiste solvabiliteit is geen gebruik gemaakt van een volatility adjustment op de rentecurve. Verder zijn de overgangsmaatregelen voor het vereiste kapitaal voor aandelen niet toegepast en is besloten om geen rekening te houden met het verlies compenserend vermogen van de uitgestelde belastinglatentie, de zogenoemde LAC DT.

In het volgende overzicht wordt de reconciliatie weergegeven tussen het Eigen vermogen volgens de jaarrekening (RJ) en de Eligible Own Funds (EOF) (SII).

	2019	2018
Eigen vermogen jaarrekening	63.433	56.711
Waarderingsverschillen activa	6.188	7.110
Waarderingsverschillen tussen technische voorziening en best estimate-voorziening	-6.509	-5.624
Waarderingsverschillen overige verplichtingen	-806	-893
Waarderingsverschillen inzake uitgestelde belastingen	87	-361
Eigen vermogen Solvency II vóór dividenduitkering	62.393	56.943
Voorgesteld dividend	2.400	2.400
Eligible Own Funds (Solvency II)	59.993	54.542
Vereiste solvabiliteit	24.838	18.031
Solvabiliteitsratio	242%	302%

Toelichting op bovenstaand overzicht:

In de jaarrekening worden de aandelen tegen actuele waarde en de obligaties tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd. In de Solvency II-balans worden alle beleggingen gewaardeerd tegen de actuele waarde. Het verschil tussen de technische voorziening en de best estimate-voorziening is dat de technische voorziening is gebaseerd op netto (tarief)grondslagen gediscoteerd op een vaste rekenrente en dat de best estimate-voorziening is vastgesteld op basis van beste schattingen (voor sterfte, kosten en onnatuurlijk verval), verhoogd met een risicomarge. Verder is aan de technische voorziening een aanvullende dotatie gedaan als resultaat van de toereikendheidstoets. Voor de discontering van de kasstromen wordt de gepubliceerde rentecurve zonder volatility adjustment van EIOPA gebruikt.

Het verschil in de belastinglatentie tussen de jaarrekening en de Solvency II-balans wordt verklaard door andere waarderingsgrondslagen.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Begin februari 2020 heeft Aegon aangekondigd de individuele levensverzekeringsproductie stop te zetten. De productie van Aegon bedraagt een substantieel deel van de nieuwe productie van De Hoop. De klanten die voorheen hun weg vonden naar Aegon moeten nu ergens anders terecht. Wij gaan ons inspannen om deze klanten van dienst te kunnen zijn via andere kanalen.

In december 2019 werd in China voor het eerst een besmetting met een nieuw soort coronavirus geconstateerd. De uitbraak van dit virus was in China snel en omvangrijk. In Nederland is op 27 februari 2020 de eerste besmetting met het coronavirus vastgesteld. De World Health Organization heeft inmiddels op 11 maart 2020 verklaard dat de uitbraak van het Coronavirus een pandemie is.

In Nederland en in vele andere landen worden allerlei maatregelen getroffen om verdere besmetting met het coronavirus te beteugelen en getroffen personen zo goed mogelijk te behandelen.

In dit kader is op 13 maart 2020, in overleg met het Business Continuity Team van de Onderlinge 's-Gravenhage waarin De Hoop is afgevaardigd, besloten tot een aantal maatregelen die in ieder geval van kracht zullen zijn tot 6 april 2020. Onder de maatregelen vallen onder andere het thuiswerken voor het volledige personeel, geen fysieke afspraken maar telefonisch of via chat. Zoals zover is gebleken is de bedrijfsvoering ook onder deze maatregelen intact gebleven.

De financiële markten hebben hevig gereageerd op de wereldwijde uitbraak van het coronavirus.

Hoewel de financiële impact van deze crisis, welke we nog niet eerder hebben meegemaakt, ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening nog niet volledig duidelijk is, zijn wij van mening dat De Hoop zowel het verzekeringstechnische, beleggings- als organisatorische risico voldoende beheerst.

De inmiddels genomen maatregelen, in combinatie met het bestaande vermogensbuffer maken dat wij van mening zijn dat de continuïteitveronderstelling van De Hoop gehandhaafd kan blijven op het moment van opmaken van deze jaarrekening.

Liquiditeit

Het saldo aan liquiditeiten bedraagt ultimo 2019 € 4.023 (2018: € 7.201) en staat tot volledige vrije beschikking.

Gevoeligheidsanalyses

De solvabiliteit is zowel gevoelig voor volatiliteit op de financiële markten als voor sterke wijzingen in de verzekeringsportefeuille die kunnen ontstaan als gevolg van een sterke afwijking op de aannames. Voor een kwantitatieve risicobeoordeling zijn scenario's opgesteld, die de solvabiliteit zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden. In de ORSA worden diverse stressscenario's, doorberekend die laten zien dat de solvabiliteitsratio ook onder extreme omstandigheden, zoals bij een sterk verhoogd overlijdensscenario en een zeer sterke daling van de financiële markten, ruim boven de vereiste solvabiliteit blijft.

In de risicoparagraaf wordt een stijging/daling van de intrestcurve met 100 bp, stijging/daling van de waarde van de aandelen met 25% vermeld. De impact van deze scenario's op de solvabiliteit en op de solvabiliteitsratio zijn weergegeven in de risicoparagraaf. In het algemeen geldt dat De Hoop gevoelig is voor het marktrisico, in het bijzonder voor het aandelenrisico. De effecten van koerswijzigingen kunnen de aanwezige solvabiliteit zowel positief als negatief beïnvloeden. In alle gevallen blijft de solvabiliteitsratio boven de gestelde interne norm.

Code Duurzaam Beleggen

In het kader van maatschappelijk verantwoord beleggen houden wij in ons beleggingsbeleid rekening met ESG-criteria (milieuaspecten, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur) van de entiteiten waarin wij beleggen. Wij onderschrijven de Code Duurzaam Beleggen en het convenant Internationaal maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) van het Verbond van Verzekeraars.

Duurzaam beleggen is een vast agendapunt van de Beleggingscommissie waaraan de directie deelneemt. De UN Principles for Responsible Investment en het United Nations Global Compact vormen richtlijnen voor het beleggingsbeleid. Zo geven wij de voorkeur aan bedrijven die binnen hun sector goed scoren op ESG-criteria en sluiten wij bedrijven uit die de UN Principles for Responsible Investment ernstig schenden. Daarnaast beleggen wij niet in bedrijven die betrokken zijn bij de handel in of productie van controversiële wapens. Bedrijven in de tabaksindustrie zijn ook uitgesloten.

Corporate Governance

Corporate Governance Code

De Hoop is niet beursgenoteerd en daardoor niet verplicht om de Nederlandse Corporate Governance Code na te leven. Als 'organisatie van openbaar belang' wordt uiteraard wel aandacht gegeven aan de beginselen van deugdelijk ondernemingsbestuur en de relevantie van best practice-aanbevelingen van de Corporate Governance Code. Waar van belang worden elementen daarvan integraal of in aangepaste vorm toegepast.

Gedragscode Verzekeraars

Op 9 december 2015 heeft de Algemene Ledenvergadering van het Verbond van Verzekeraars besloten de onderscheidende principes uit de Governance principes over het zorgvuldig behandelen van klanten en permanente educatie van bestuurders en interne toezichthouders op te nemen in de Gedragscode Verzekeraars. De Hoop onderschrijft de kernwaarden die zijn vastgelegd in de Gedragscode Verzekeraars en leeft de bepalingen en gedragsregels van deze code na. De Raad van Commissarissen, directie en het senior management hebben de eed of belofte financiële sector afgelegd.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van De Hoop is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen (RvC). De beloningssystematiek is in overeenstemming met de vigerende wet- en regelgeving.

Op grond van de Wet aanpassing en terugvordering van bonussen en winstdelingen van bestuurders en dagelijks beleidsbepalers (claw back-wetgeving) wordt voorzien in de vaststelling van een bezoldigingsbeleid voor het bestuur door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in aangepaste rapportageverplichtingen. De Hoop heeft in 2019 conform deze regelgeving gehandeld. Aan de directie, het senior management en de controlefuncties is geen variabele beloning toegekend.

Het beloningsbeleid is van toepassing op alle medewerkers die het risicoprofiel van De Hoop kunnen beïnvloeden. Het beloningsbeleid is voorts van toepassing op de Human Resource Managementfunctie en de controlefuncties Compliance, Risicomanagement en Interne Audit. De Human Resource Managementfunctie, Compliance en Interne Audit zijn echter uitbestede functies en vallen daarom niet onder het beloningsbeleid.

Het beloningssysteem van De Hoop is gerelateerd aan de van toepassing zijnde CAO voor het verzekeringsbedrijf.

Het beloningssysteem voorziet in de mogelijkheid van een gratificatie voor het gehele personeel, de directie uitgezonderd, in de maanden mei en oktober. Beide gratificaties zijn in totaal ruimschoots minder dan 20% van het jaarkomen, lager dan het salaris over een maand en tevens minder dan € 10 op jaarbasis. Andere gratificaties, welkomstpakketten, exit pakketten of retentiebonussen worden in beginsel niet toegekend. In zeer uitzonderlijke situaties kan aan medewerkers een bescheiden gratificatie worden toegekend.

Gezien het bovenstaande kan worden gesteld dat in 2019 ten aanzien van een aantal bepalingen in de Regeling beheerst beloningsbeleid Wft 2014 (RBB 2014) het zogenoemde proportionaliteitsbeginsel is toegepast.

De loonsom van medewerkers met een hogere leidinggevende functie, inclusief de controlefuncties, bedraagt € 356. Dit bedrag is inclusief emolumenten.

In het kader van deze rapportage worden tot een persoon herleidbare gegevens niet vermeld.

Risicobeheer

De Hoop opereert in een markt met een specifiek verzekeringstechnisch risicoprofiel. Naast het verzekeringstechnische risico spelen ook het marktrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, commercieel risico, operationeel risico en integriteitsrisico een rol. De bedrijfsvoering van De Hoop is erop gericht deze risico's te herkennen, te kwantificeren en te beheersen. De Hoop toetst jaarlijks haar risicomanagementbeleid, rekening houdend met de relevante geldende wet- en regelgeving en de regelgeving op grond van Solvency II.

In de huidige tijd wordt het IT-risico steeds groter, waarbij vooral cyberrisico een steeds grotere dreiging wordt. De Hoop heeft IT uitbesteed aan de Onderlinge 's-Gravenhage waar ook de security officer werkzaam is. De infrastructuur van De Hoop is uitbesteed aan cloud services (Amazon Work Spaces), de kantoorautomatisering is uitbesteed aan Microsoft. Voor beide trajecten is een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd en een melding gedaan aan DNB. Door deze transitie naar de cloud is een fysieke uitwijklocatie niet langer noodzakelijk maar kunnen medewerkers in geval van calamiteiten elders werkzaam zijn.

De Onderlinge 's-Gravenhage maar ook De Hoop heeft een beveiligingsbeleid, waarin beheersmaatregelen zijn vastgelegd met betrekking tot cybercrime, privacy en databeveiliging.

Om de uitvoer van het beleid vorm te geven, is een Risicomanagementfunctie binnen de organisatie opgenomen. Deze functie heeft onder andere tot taak de geformuleerde risicocategorieën te monitoren. Risicobeheer is een continu proces, waarbinnen wijzigingen in en om de organisatie aanleiding kunnen geven om de geformuleerde risico's of beheersmaatregelen te wijzigen. Jaarlijks wordt aan de Raad van Commissarissen door het Risk Management Comité gerapporteerd over de belangrijkste gebeurtenissen vanuit risicomanagement. De resultaten van de van de risicocategorieën worden jaarlijks aan de Raad van Commissarissen gerapporteerd. Naast de risicomanagementfunctie zijn er risico-eigenaren benoemd die jaarlijks rapporteren aan de Directie.

In de Risicoparagraaf van de jaarrekening wordt een kwalitatieve en kwantitatieve toelichting gegeven.

Vooruitzichten 2020

De missie van De Hoop is het herverzekeren van medisch verhoogde overlijdensrisico's met als achterliggend doel kwetsbare groepen toegang tot de levensverzekeringsmarkt te verlenen. In 1905, dit jaar 115 jaar geleden, nam een aantal levensverzekeraars het initiatief om De Hoop op te richten. De missie die toen werd geformuleerd is feitelijk niet veranderd. Aandacht besteden aan het verzekeren van kwetsbare groepen blijft ook in 2020 leidend voor de bedrijfsvoering. Vanuit maatschappelijk opzicht is het onverminderd relevant om een verzekeringsoplossing te kunnen bieden voor de relatief kleine maar kwetsbare groep personen met een verhoogd overlijdensrisico.

Het Verbond van Verzekeraars heeft in haar meerjarenplan de versterking van de maatschappelijke rol door het zoeken naar verzekeraarbaarheid als een van de belangrijkste speerpunten benoemd. Dit sluit naadloos aan bij waar De Hoop zich als organisatie voor inzet.

Begin februari 2020 heeft Aegon aangekondigd de individuele levensverzekeringsproductie stop te zetten. De productie van Aegon bedraagt een substantieel deel van de nieuwe productie van De Hoop. De klanten die voorheen hun weg vonden naar Aegon moeten nu ergens anders terecht. Wij gaan ons inspannen om deze klanten van dienst te kunnen zijn via andere kanalen.

De samenwerking met TAF was in 2019 succesvol. Beide partijen hebben de wens uitgesproken de samenwerking verder uit te bouwen en een groter deel van de markt van verhoogde risico's te verzekeren.

Ook is in november 2019 een samenwerking gestart tussen Independer en de Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage" U.A. op de Independer-maatwerkroute waar De Hoop als herverzekeraar optreedt.

Een zichtbare trend op de markt van overlijdensrisicoverzekeringen is dat deze steeds meer via volmachten en buitenlandse levensverzekeraars worden aangeboden. De Hoop zal zich verder inspannen om gestarte contacten met een aantal partijen voort te zetten met als doel om hier een samenwerking mee te starten. De resultaten hiervan zijn nu nog niet bekend.

Tevens zal verder worden onderzocht of een nieuw product met betrekking tot direct ingaande lijfrente in samenwerking met de Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage" U.A. kan worden ontwikkeld.

In 2020 zal verder in samenwerking met het Verbond het zogenaamde schone lei beleid verder worden vormgegeven. Ook zal meer aandacht worden besteed aan hoe onverzekerbaarheid kan worden voorkomen.

In december 2019 werd in China voor het eerst een besmetting met een nieuw soort coronavirus geconstateerd. De uitbraak van dit virus was in China snel en omvangrijk. In Nederland is op 27 februari 2020 de eerste besmetting met het coronavirus vastgesteld. De World Health Organization heeft inmiddels op 11 maart 2020 verklaard dat de uitbraak van het Coronavirus een pandemie is.

In Nederland en in vele andere landen worden allerlei maatregelen getroffen om verdere besmetting met het coronavirus te beteugelen en getroffen personen zo goed mogelijk te behandelen.

In dit kader is op 13 maart 2020, in overleg met het Business Continuity Team van de Onderlinge 's-Gravenhage waarin De Hoop is afgevaardigd, besloten tot een aantal maatregelen die in ieder geval van kracht zullen zijn tot 6 april 2020. Onder de maatregelen vallen onder andere het thuiswerken voor het volledige personeel, geen fysieke afspraken maar telefonisch of via chat. Zoals zover is gebleken is de bedrijfsvoering ook onder deze maatregelen intact gebleven.

De financiële markten hebben hevig gereageerd op de wereldwijde uitbraak van het coronavirus.

Hoewel de financiële impact van deze crisis, welke we nog niet eerder hebben meegemaakt, ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening nog niet volledig duidelijk is, zijn wij van mening dat De Hoop zowel het verzekeringstechnische, beleggings- als organisatorische risico voldoende beheerst.

De inmiddels genomen maatregelen, in combinatie met het bestaande vermogensbuffer maken dat wij van mening zijn dat de continuïteitveronderstelling van De Hoop gehandhaafd kan blijven op het moment van opmaken van deze jaarrekening.

Algemeen

Wij danken onze cedenten hartelijk voor het vertrouwen dat zij stellen in De Hoop. Dit vertrouwen is gebaseerd op de zeer gewaardeerde inzet van onze medewerkers. Voorts danken wij ook de medisch specialisten voor hun inzet, flexibiliteit en expertise. Wij zien dit als een goede basis om ook in 2020 onze missie inhoud te geven.

Den Haag, 1 april 2020

De directie

Gilbert Pluym

Seada van den Herik

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019

Vóór winstverdeling (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

	31-12-2019	31-12-2018
1 Beleggingen		
1.1 Overige financiële beleggingen		
1.1.1 Aandelen, deelnemingsbewijzen en andere niet- vastrentende waardepapieren	58.309	49.258
1.1.2 Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	32.170	32.211
	90.479	81.469
2 Depots bij cedenten	2.440	2.397
3 Vorderingen		
3.1 Overige vorderingen	2.069	1.031
Vorderingen uit herverzekering op cedenten	1.083	1.327
	3.152	2.358
4 Overige activa		
4.1 Liquide middelen	4.023	7.201
5 Overlopende activa	1.062	1.062
	<u>101.156</u>	<u>94.487</u>

PASSIVA

	31-12-2019	31-12-2018
6 Eigen vermogen		
6.1 Geplaatst en gestort kapitaal	405	405
6.2 Herwaarderingsreserve	15.839	9.411
6.3 Overige reserve	44.494	41.120
6.4 Onverdeelde winst	2.695	5.775
	63.433	56.711
7 Technische voorzieningen		
Voor levensherverzekeringen		
Bruto	32.974	34.629
Herverzekering	-5.965	-6.593
Overige technische voorziening	1.278	-
	28.287	28.036
8 Voorzieningen		
8.1 Belastingen	4.446	3.422
8.2 Overige voorzieningen	10	8
	4.456	3.430
9 Depots van herverzekeraars	3.591	3.970
10 Schulden		
Schulden uit herverzekering	394	1.289
Overige schulden	843	909
	1.237	2.198
11 Overlopende passiva	152	142
	101.156	94.487

Winst- en Verliesrekening

Vóór winstverdeling (bedragen x € 1.000)

TECHNISCHE REKENING

	31-12-2019	31-12-2018
13 Verdiende premies eigen rekening		
Brutopremie	5.264	5.574
Uitgaande herverzekeringspremie	-623	-644
	4.641	4.930
14 Opbrengsten uit beleggingen		
Terreinen en gebouwen	-	71
Overige beleggingen	3.313	3.121
Gerealiseerde winst op beleggingen	591	6.695
	3.904	9.887
15 Niet-gerealiseerde winst op beleggingen	1.564	686
16 Overige technische baten eigen rekening	468	590
17 Uitkeringen eigen rekening		
Bruto	-3.960	-4.869
Aandeel herverzekeraars	944	891
	-3.016	-3.978
18 Wijziging technische voorzieningen eigen rekening voor levensverzekering		
Bruto	1.655	1.139
Aandeel herverzekeraars	-629	-104
	1.026	1.035
Overige technische voorziening	-1.278	-
	-252	1.035
19 Winstdeling	-550	-677
20 Bedrijfskosten		
20.1 Acquisitiekosten	-428	-408
20.2 Beheers- en personeelskosten	-1.983	-1.603
20.3 Provisie en winstdeling ontvangen van herverzekeraars	26	26
	-2.385	-1.985
21 Beleggingslasten		
21.1 Beheerskosten en rentelasten	-121	-165
	-121	-165
22 Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen	-111	-2.042
23 Overige technische lasten eigen rekening	-270	-661
24 Aan niet-technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen	-4.111	-7.239
Resultaat technische rekening levensverzekering	-239	381

Winst- en Verliesrekening

Vóór winstverdeling (bedragen x € 1.000)

NIET - TECHNISCHE REKENING

	31-12-2019	31-12-2018
Resultaat technische rekening levensverzekering	-239	381
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt van technische rekening	4.111	7.239
Resultaat vóór belastingen	3.872	7.620
Belastingen met betrekking tot de winst	-1.177	-1.845
Resultaat na belastingen	2.695	5.775

Kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)

	2019	2018
Kasstroom uit operationele activiteiten		
- netto winst	2.695	5.775
- vermeerdering technische voorzieningen en eigen rekening	251	-1.035
- mutatie voorzieningen)	2	-
- mutatie kortlopende schulden	-961	-2.268
- mutatie vorderingen	-794	82
- mutaties waardeveranderingen beleggingen	-2.002	-5.121
- overige mutaties	-21	-263
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	<u>-830</u>	<u>-2.830</u>
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
- investeringen en aankopen		
• beleggingen in terreinen en gebouwen en in aandelen	<u>-2.193</u>	<u>-8.681</u>
- desinvesteringen, aflossingen en verkopen	-2.193	-8.681
• beleggingen in terreinen en gebouwen en in aandelen	<u>2.667</u>	<u>11.568</u>
	2.667	11.568
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	<u>474</u>	<u>2.887</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
- mutatie depots van herverzekeraars	-379	-14
- mutatie depots bij cedenten	-43	-58
- betaalde dividenden	-2.400	-3.750
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	<u>-2.822</u>	<u>-3.822</u>
Mutatie liquide middelen	<u><u>-3.178</u></u>	<u><u>-3.765</u></u>

Grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en presentatie

Algemeen

N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop”, gevestigd te 's-Gravenhage, Anna van Saksenlaan 10, is een naamloze vennootschap. De voornaamste activiteit van De Hoop is het herverzekeren van verhoogde overlijdensrisico's met als achterliggend doel kwetsbare groepen toegang te verlenen tot de levensverzekeringsmarkt.

De jaarrekening is vastgesteld op 1 april 2020 en betreft het boekjaar van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019.

Externe verslaglegging

Als grondslag voor externe verslaglegging worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (RJ) toegepast. Voor zover geen waarderingsregel genoemd is, zijn de activa en passiva opgenomen voor de nominale bedragen. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Bedrijfsindeling

Er is alleen een vestiging in Nederland, waarin herverzekeringen afkomstig uit het individuele of collectieve bedrijf op individuele basis worden behandeld. In de jaarrekening wordt daarom geen onderscheid gemaakt tussen vestigingslanden of tussen individuele en collectieve verzekeringen.

Vreemde valuta

Bedragen in vreemde valuta worden omgerekend naar de koers ultimo boekjaar.

Winsten en verliezen ontstaan door verschillen met de koers ultimo vorig boekjaar of met de koers waartegen is afgerekend. Winsten en verliezen uit hoofde van verzekeringstechnische waarderingsverschillen zijn opgenomen onder “Overige technische baten en lasten”. Resultaten uit hoofde van valutawaarderingsverschillen van beleggingen zijn opgenomen onder “Niet gerealiseerde winst of verlies op beleggingen”.

Overzicht van de gebruikte valutakoersen ultimo kalenderjaar (waarde euro uitgedrukt in valuta)

	2019	2018
Brits pond		
	0,8519	0,8972
Japanezen yen	121,69	124,58
Nederlands Antilliaanse gulden / Arubaanse florin	1,9950	2,0352
US dollar	1,1214	1,1439
Zweedse kroon	10,4517	10,2274
Zwitserse frank	1,0855	1,1256

Aandelen

De aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurskoers ultimo van het boekjaar. Bij keuzedividend wordt het gemiste contante dividend als opbrengst en als aankoopwaarde van de verkregen aandelen verantwoord.

De waarderingsverschillen ten gevolge van herwaardering zijn verwerkt in de herwaarderingsreserve, rekening houdend met de voorziening voor latente belastingen. Waardeverschillen bij verkoop en waardedaling beneden de oorspronkelijke aankoopprijs worden verantwoord in de Winst- en Verliesrekening.

De aandelen in het Waarborgfonds van Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage” U.A. zijn

gewaardeerd op de kostprijs (€ 109).

Het hypotheekfonds AeAm Dutch Mortgage Fund 2, dat geclassificeerd is als aandeel wordt gewaardeerd op basis van de balanswaarde zoals vermeld in het beleggingsverslag van de fondsbeheerder. De balanswaarde van de hypotheek van het AeAm Dutch Mortgage Fund 2 wordt door de fondsbeheerder bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen te verdisconteren, rekening houdend met vervroegde aflossingen van de hypotheekgever. Voorts wordt rekening gehouden met de beperking in de mogelijkheid om hypotheek in de markt te verkopen.

Obligaties

De obligaties zijn gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs. Agio/disagio is opgenomen in de post beleggingen. Het effectief rendement wordt bepaald op basis van de afschrijving van het agio/disagio

Herwaarderingsreserve

Op de herwaarderingsreserve zijn de positieve waarderingsverschillen van tegen marktwaarde gewaardeerde beleggingen, verminderd met de daarop betrekking hebbende latente belastingverplichtingen, geboekt.

Overige reserve

In de Overige reserve is de onverdeelde winst van het vorige boekjaar en het uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar verantwoord.

Technische voorziening

Berekening

De berekening van de technische voorziening is gebaseerd op actuariële uitgangspunten. Bij de bepaling van de technische voorziening zijn aannames gehanteerd op het gebied van sterfte, medisch risico, arbeidsongeschiktheid en dergelijke. Deze aannames zijn gedaan op het moment van het afsluiten van de verzekering en zijn, behalve bij ingegane lijfrenten, van kracht voor de gehele duur daarvan.

Methode

Bij de berekening van de technische voorziening zijn de volgende methoden gebruikt:

Netto methode

De voorziening wordt berekend volgens de netto methode. Bij nog niet ingegane ouderdomspensioenen wordt met 1% uitkeringskosten rekening gehouden.

Bij renteverzekeringen houden de formules rekening met de wijze van termijnbetaling en met de voorwaarden over aanvang of einde van de betaling na overlijden. Als regel wordt aangenomen dat uitkeringen van kapitaal bij overlijden in het midden van het verzekeringsjaar plaatsvinden. Voor een aantal oudere verzekeringen geldt de uitzondering dat gerekend wordt met uitkering op het einde van het verzekeringsjaar. Bij levenslange verzekeringen bij overlijden wordt in dat geval de voorziening verhoogd met 2% (exclusief de onverdiende premie).

Onverdiende premie en verschuldigde rente

De onverdiende premie is een evenredig deel van de bruto premie berekend over de termijn tussen de balansdatum en de eerstvolgende premievervaldatum in het nieuwe boekjaar. De verschuldigde rente is berekend over de termijn tussen de laatste vervaldag in het boekjaar en de balansdatum. De berekening van onverdiende premie en verschuldigde rente is in dagen nauwkeurig, waarbij de maand op 30 dagen wordt gesteld.

Ingegane lijfrenten

De technische voorziening van niet ingegane lijfrenten wordt berekend op basis van de grondslagtafels van de tarieven inclusief de medische opslag. Bij ingang van lijfrenten vindt omrekening plaats naar GBM 1985-90 en GBV 1985-90 waarop zonder leeftijdsverschuiving de volgende correcties zijn toegepast:

- voor mannen een verlaging van de sterftkans met 10% voor alle leeftijden;
- voor vrouwen een verlaging van de sterftkans die lineair oploopt van 10% in 1990 tot 30% in 2010. Deze verlaging wordt bereikt door per groep van 10 geboortejaren een afzonderlijke gecorrigeerde sterftetafel toe te

passen.

Verzekeringen op risicobasis

Bij risicoverzekeringen tegen eenjarige premie is de voorziening nihil. Wel wordt een onverdiende premie aangehouden ter grootte van de pro rata bruto premie.

Administratiekostenreserve

De voorziening is bestemd voor de toekomstige kosten voor premievrije verzekeringen en de toekomstige kosten na afloop van de premiebetaling voor verzekeringen waarvan de duur van de premiebetaling korter is dan de duur van de verzekering. De voorziening is gelijk aan 2% van de totale technische voorziening levensverzekering eigen rekening voor bijtelling van onverdiende premie en verschuldigde rente.

Rentestandkorting

Rentestandkortingen op koopsommen (en vervolgens op afkoopwaarden) worden met een actuariële methode berekend. De korting wordt niet afzonderlijk van de koopsom of afkoopwaarde geboekt en is dus niet in de Winst- en Verliesrekening onder Winstdeling opgenomen. De vermindering van de technische voorziening levensverzekering wegens rentestandkorting wordt conform de actuariële methode berekend als de contante waarde van de toekomstige overrente.

Interestgrondslagen

De interest is gerelateerd aan de voorziening exclusief administratiekostenreserve, onverdiende premie en verschuldigde rente. Het grootste deel van de voorziening (53%) kent een interestgrondslag van 4%, het overige gedeelte kent een grondslag van 2,5%, 3% en 3,5%.

Arbeidsongeschiktheid

Als de premie voor arbeidsongeschiktheid geen actuariële grondslag heeft, wordt de voorziening berekend door de netto premie voor dit risico te vermenigvuldigen met een factor. Bij vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid is de factor gelijk aan 5. Bij arbeidsongeschiktheidsrenten is de factor gelijk aan de verstreken duur in jaren, met een lineaire afbouw naar nihil in de laatste vijf jaar van de premiebetaling. De voorziening voor ingegane arbeidsongeschiktheid is gelijk aan de contante waarde van de vrijgestelde netto premies of van de uit te keren arbeidsongeschiktheidsrente.

Uitkering bij dood door ongeval

De voorziening voor dit risico is nihil.

Batepremies

Voor de hoofdverzekering wordt de netto methode gebezigd voor de vaststelling van de technische voorziening levensverzekering. Bij aanvullende verzekeringen zonder actuariële grondslag wordt de premie voor 95% beschouwd als netto premie voor het betreffende risico.

Negatieve uitkomsten

In verband met het hanteren van de netto methode komen negatieve uitkomsten voor de technische voorziening levensverzekering vrijwel niet voor. Een negatieve uitkomst wordt niet op nul gesteld.

Herverzekering

Voor uitgaande herverzekeringen wordt dezelfde methode gebruikt als voor de hoofdverzekeringen.

Voorziening voor belastingen

Deze voorziening omvat de per balansdatum aanwezige positieve latente verplichtingen uit hoofde van:

- de fiscale egaliseringsreserve en de fiscale activering van eerste kosten;
- de verschillen tussen de commerciële en de fiscale boekwaarden van de beleggingen en de voorzieningen.

De voorziening wordt voornamelijk gevormd op basis van de waardeverschillen die zich voordoen bij de aandelenportefeuille. De voorziening is berekend op basis van 21,7%, zoals in het Belastingplan 2020 is

aangegeven voor het fiscale jaar 2021.

Overige voorzieningen

Voorziening uitgestelde personeelsbeloningen

De voorziening betreft de voorziening jubileumuitkeringen uit hoofde van Richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Toerekening van interest aan technische rekening

De interestopbrengsten worden toegekend aan de technische rekening op basis van de verhouding tussen de standen ultimo van de balanswaarde van de technische voorzieningen (met uitzondering van de “Overige technische voorziening”) en depots waarover interest moet worden vergoed, en de balanswaarde van de vastrentende waarden. De uitkomst hiervan wordt verminderd met het pro rata gedeelte van de beleggingskosten. Het totaal aan beleggingsopbrengsten verminderd met de toegerekende interest aan de technische rekening wordt toegerekend aan de niet-technische rekening.

Toerekening van kosten aan acquisitie en beleggingen

Afsluitprovisie, keuringskosten en honoraria medische adviseurs zijn acquisitiekosten.

Bankkosten in verband met beleggingen zijn beleggingskosten. Een deel van de personeelskosten wordt op basis van een schatting van de bestede tijd toegerekend aan acquisitiekosten en beleggingskosten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Winst- en Verliesrekening

Algemeen

Baten en lasten worden zoveel mogelijk toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Premie

De premiebaten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben. De onverdiende premie is onderdeel van de “Technische voorzieningen”.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen van waardering en worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Toelichting op de Balans

Algemeen

ACTIVA (bedragen x € 1.000)

1. Beleggingen

	2019	2018
1.1 Overige financiële beleggingen		
1.1.1 Aandelen		
Balanswaarde	58.309	49.258
Beurswaarde	58.309	49.258
Aankoopwaarde	39.513	39.396
1.1.2 Obligaties		
Balanswaarde	32.170	32.211
Beurswaarde	38.358	39.321

Waardering beleggingen ¹⁾	Boekwaarde			
	2019		2018	
	Aandelen	Obligaties	Aandelen	Obligaties
Niveau 1	48.478	32.170	40.105	32.211
Niveau 2	-	-	-	-
Niveau 3	9.830	-	9.153	-
Totaal	58.309	32.170	49.258	32.211

1) Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Overzicht verloop beleggingen

Categorie	Balans- waarde per 1/1	Aankopen en verstrek- kingen	Verkopen en aflos- singen	Amor- tisie	Herwaar- deringen via het vermogen	Herwaar- deringen via het resultaat	Balans- waarde per 31/12
Aandelen	49.258	2.193	-2.667		7.482	2.043	58.309
Obligaties	32.211		0	-41			32.170
Totaal boekjaar	81.469	2.193	-2.667	-41	7.482	2.043	90.479
Totaal vorig boekjaar	85.189	9.019	-11.568	-31	-6.292	5.152	81.469

Aandelen belegd in	Balanswaarde	
	2019	2018
Beursgenoteerde aandelen mature markets OESO	48.225	39.861
Beursgenoteerde indirecte beleggingen in vastgoed	253	243
Beleggingsfonds in hypotheke	9.722	9.045
Waarborgfonds Onderlinge 's-Gravenhage	109	109
Totaal	58.309	49.258

Het beleggingsfonds in hypotheke betreft het AeAM Dutch Mortgage Fund 2. Dit zijn indirecte beleggingen in hypotheke. Dit fonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten uit kunnen treden, afhankelijk is de beschikbare liquide middelen.

Aandelen verdeeld naar regio	Balanswaarde	
	2019	2018
Duitsland	3.707	3.584
Frankrijk	7.684	6.270
Luxemburg	239	319
Nederland	21.486	18.549
Oostenrijk	503	
Spanje	1.183	511
Italië	937	930
Totaal Eurogebied	35.739	30.163
Groot-Brittannië	2.056	2.623
Japan	829	722
Verenigde Staten	13.598	12.019
Zuid-Korea	1.038	739
Zweden	1.573	780
Zwitserland	3.477	2.212
Buiten Eurogebied	22.570	19.095
Totaal	58.309	49.258

Obligaties verdeling naar rating	Rating	Balanswaarde	
		2019	2018
Staat /overheid	AAA	22.147	22.115
	AA	5.532	5.613
	BBB	3.492	3.486
Subtotaal Staat/overheid		31.171	31.213
Gedekt/Bedrijfs	AAA	999	998
	AA	-	-
	A	-	-
Subtotaal overige leningen		999	998
Totaal vastrentende waarden		32.170	32.211

Obligaties verdeeld naar regio	Balanswaarde	
	2019	2018
Nederland	22.147	22.115
Frankrijk	6.531	6.610
Italië	3.492	3.486
<i>Totaal Eurogebied</i>	32.170	32.211
<i>Buiten Eurogebied</i>	-	-
Totaal	32.170	32.211

2. Depots bij cedenten

Cedenten	2019	2018
Ennia Caribe, Curaçao	1.448	1.360
KBC, België	775	829
Overige	217	208
Totaal	2.440	2.397

3. Vorderingen

3.1 Overige vorderingen

Overige vorderingen	2019	2018
Vorderingen < 1 jaar		
Te ontvangen winstaandeel herverzekering	23	27
Te ontvangen interest en huur	-	119
Vooruitbetaalde kosten	146	11
Vennootschapsbelasting	1.304	499
Subtotaal	1.473	656
Vorderingen > 1 jaar		
Actieve belastinglatentie per 1/1	375	361
Mutatie verslagjaar zonder wijziging belastingtarief	312	-
Invloed wijziging belastingtarief	-91	-
Mutaties verslagjaar na wijziging belastingtarief	221	14
Actieve belastinglatentie per 31/12 na wijziging belastingtarief	596	375
Totaal	2.069	1.031

De actieve belastinglatentie is berekend op basis van 21,7% (voorheen 25%), zoals in het Belastingplan 2020 is aangegeven voor het fiscale jaar 2021.

4. Overige activa

4.1. Liquide middelen

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

5. Overlopende activa

Overlopende activa, looptijd < 1 jaar	2019	2018
Lopende interest	1.062	1.062
Totaal	1.062	1.062

PASSIVA (bedragen x € 1.000)

6. Eigen vermogen

	2019	2018
6.1 Geplaatst en gestort aandelenkapitaal per 1/1	405	405
Mutatie	-	-
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal per 31/12	405	405
6.2 Herwaarderingsreserve per 1/1	9.411	13.949
Mutatie uit hoofde van herwaardering	7.482	-6.293
Mutatie voorziening latente belastingen	-1.053	1.555
Dotatie uit overige reserve	-	200
Herwaarderingsreserve per 31/12	15.839	9.411
6.3 Overige reserve per 1/1	41.120	35.743
Dividend vorig boekjaar	-2.400	-3.750
Onderdeelde winst vorig boekjaar	5.775	9.327
Dotatie aan herwaarderingsreserve	-	-200
Overige reserves per 31/12	44.494	41.120
6.4 Onverdeelde winst per 1/1	5.775	9.327
Toevoeging overige reserve	-5.775	-9.327
Resultaat boekjaar	2.695	5.775
Onverdeelde winst per 31/12	2.695	5.775
	63.433	56.711

Het vereiste kapitaal (SCR) bedraagt € 24.838. De Eligible Own Funds bedragen € 59.993 en de solvabiliteitsratio is 242%. De Hoop heeft als interne minimale norm een solvabiliteitsratio vastgesteld van 200%. Voor meer informatie wordt verwezen naar het verslag van de directie en de Risicoparagraaf van de jaarrekening.

Voorstel tot bestemming van de winst:

Netto winst	2.695
Toevoeging aan de Overige reserve	295
Dividend	2.400

Som van de herwaarderingen

	Som van herwaarderingen	Belasting-latentie	Totaal herwaardering
Aandelen	20.029		20.029
Belastinglatentie voor wijziging belastingtarief		-4.827	-4.827
Invloed wijziging belastingtarief		637	637
Totaal	20.029	-4.190	15.839

Aandelenkapitaal

	Maatschappelijk kapitaal	Aantal geplaatst	Aantal aandelen in eigen bezit	Geplaatst bedrag	Gestort bedrag
	x € 1.000			x € 1.000	
Aandelen De Hoop	450	900	100	405	405

7. Technische voorzieningen

De grondslagen voor de vaststelling van deze voorziening worden vermeld in het hoofdstuk "Grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en presentatie".

Toereikendheidstoets

De toereikendheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de Richtlijn voor de Jaarverslaglegging 605, artikel 534 tot en met 537. In de toereikendheidstoets dient de balanswaarde van de voorziening voor verzekeringsverplichtingen (verminderd met de hiermee verband houdende geactiveerde acquisitiekosten, immateriële activa en vorderingen uit hoofde van latente winstdeling) te worden vergeleken met actuele schattingen van alle (verdisconteerde) contractuele kasstromen en met de hiermee verband houdende kasstromen zoals de claimbehandelingskosten, de kasstromen uit in contracten besloten opties en garanties met inachtneming van onzekerheidsmarges.

Als de beleggingen die dienen tot dekking van de technische voorzieningen niet tegen de actuele waarde zijn gewaardeerd, wordt het verschil tussen de actuele waarde en de balanswaarde van deze beleggingen in de toereikendheidstoets betrokken.

Contant maken geschiedt met de door EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur per de balansdatum zonder volatility adjustment.

In de toetsvoorziening is tevens rekening gehouden met een adequate risicomarge.

De balansvoorziening dient ten minste gelijk te zijn aan de vastgestelde toetsvoorziening. De toetswaarde bedraagt € 34.252 (2018: € 29.093). De balansvoorziening vóór herverzekering bedraagt € 32.974 (2018: € 34.629). De uitkomsten van de toets laten zien dat de technische voorziening ontoereikend is (-€ 1.278). Ten gevolge van dit tekort is een aanvullende dotatie aan de voorziening verzekeringsverplichtingen opgenomen van € 1.278. Het tekort heeft deels betrekking op de herverzekerde portefeuille. Het debiteurenrisico op de herverzekerde portefeuille is nihil door met name de depotstellingen.

Ontwikkeling van de Voorziening Verzekeringsverplichtingen eigen rekening

	2019		2018	
Verzekeringen in geld		Totaal		Totaal
Balansvoorziening verzekeringsverplichtingen (vvp) einde vorig boekjaar		28.036		29.071
Premies eigen rekening		4.641		4.930
Vrijval kosten uit premies eigen rekening		-1.032		-1.080
Benodigde interesttoevoeging vvp eigen rekening		929		962
Niet-gerealiseerde koersverschillen		26		59
Overige technische baten eigen rekening				258
Uitkeringen en afkopen eigen rekening		-3.016		-3.978
Kosten verrekend met de vvp eigen rekening				
Vrijgevallen voor kosten uit de vvp		-45		-40
Aanvullende dotatie uit hoofde van negatieve overwaarde Toereikendheidstoets		1.278		
Overige technische lasten eigen rekening		-169		
Toename van de op nul gestelde negatieve vvp				
Overdrachten van/aan andere onderdelen van de vvp				
Wijziging als gevolg van veranderingen in				
Rente(termijnstructuur)	-		-	
Sterfte	-		-	
Kosten	-		-	
Invaliditeit	-		-	
Overig	3		15	
Totaal		3		15
Resultaat op grondslagen				
Resultaat op sterfte	-2.372		-1.690	
Resultaat op invaliditeit	-2		-3	
Resultaat op ongevallen	-		-	
Resultaat op ontwikkeling levensherverzekerings portefeuille	10		-468	
Totaal		-2.364		-2.161
Balansvoorziening verzekeringsverplichtingen einde boekjaar		28.287		28.036

De technische voorzieningen kunnen over het algemeen als langlopend worden beschouwd.

8. Voorzieningen

Categorie	Balans waarde per 1/1	Dotatie boekjaar	Onttrekking boekjaar	Balans waarde per 31/12
8.1 Belastingen				
Belastingen voor wijziging belastingtarief	3.422	1.700		5.122
invloed wijziging belastingtarief	-452	-224	-	-676
Belastingen na wijziging belastingtarief	2.970	1.476	-	4.446
8.2 Overige voorzieningen	8	2	-	10
Totaal	2.978	1.478	-	4.456

In het Belastingplan 2020 is een stapsgewijze verlaging van het tarief voor de vennootschapsbelasting opgenomen van 25% naar 21,7% in het fiscale jaar 2021. Op basis van dit belastingplan is het gehanteerde tarief voor de latente belastingvoorziening op 21,7% gesteld. De invloed van deze tariefwijziging op de voorziening belastingen is in bovenstaand overzicht weergegeven.

De vermelde voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Aanvullende voorziening pensioenen in het kader van RJ 271

De pensioenregeling is gekwalificeerd als een rechtstreeks verzekerde regeling met een voorwaardelijke indexatie. Op balansdatum bestaan geen pensioenverplichtingen op basis van RJ 271.

Voorziening uitgestelde personeelsbeloningen in het kader van RJ 271 (aanvulling op prepensioen en jubileumuitkeringen).

	2019	2018
Saldo per 1 januari	8	8
Mutatie	2	-
Saldo per 31 december	10	8

9. Depots van herverzekeraars

Verzekeraar	Waarde ontvangen zekerheid	
	2019	2018
Aegon Levensverzekering N.V.	1.614	1.773
SCOR Global Life Rückversicherung AG	554	588
PartnerRe	1.104	1.315
Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V.	159	135
Swiss Reinsurance Company Ltd.	160	159
Totaal	3.591	3.970

10. Schulden

Omschrijving	2019	2018
Looptijd < 1 jaar		
Saldi in rekening-courant	394	1.289
Te betalen kosten	315	256
Te betalen winstaandeel cedenten	505	629
Te betalen loonbelasting	23	24
Totaal	1.237	2.198

De saldi in rekening-courant betreffen de rekening-courant verhouding met cedenten en herverzekeraars uit hoofde van de verzekeringsactiviteiten.

11. Overlopende passiva

Overlopende passiva	2019	2018
Looptijd < 1 jaar		
Te betalen vakantiegeld	69	68
Looptijd < 5 jaar		
Vakantiedagen	83	74
Totaal	152	142

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Eind 2018 is het De Hoop Leven fonds opgestart door De Hoop met als doel het steunen van onderzoek op het gebied van moeilijk (her)verzekerbare medische overlijdensrisico's. In het bijzonder:

- onderzoek gerelateerd aan chronische ziekten relevant voor de doelgroep van de Hoop; en
- onderzoek in relatie tot de verzekeraarbaarheid van mensen met chronische aandoeningen en naar de wijze waarop met medisch verzwaarde risico's omgegaan kan worden.

Het fonds zal in beginsel tien jaar bestaan. Na een initiële inbreng van € 100.000 in december 2018, stort De Hoop jaarlijks in januari een bedrag van € 100.000 in het vermogen van het fonds. In het 11e jaar worden de eventuele overschotten door het De Hoop Leven fonds gedoneerd. De Hoop is gerechtigd stortingen in het vermogen van het fonds te staken, indien zich naar het oordeel van oprichter tussentijds een of meer bijzondere omstandigheden voordoen.

In het kader van beschikking van de beleggingen is voor € 3.000.000 per september 2019 ingeschreven op een illiquide belegging. Naar verwachting zal de storting in mei 2020 plaatsvinden.

In 2019 is een 10-jarig huurcontract aangegaan voor huisvesting en servicekosten voor € 78.677, = per jaar. De huurprijs voor huisvesting wordt jaarlijks geïndexeerd volgens de wijziging van consumentenprijs index.

Toelichting op de Winst- en Verliesrekening

(bedragen x € 1.000)

13. Verdiende premies eigen rekening

Geboekte premies	2019			2018 Eigen rekening
	Bruto	Herverzekering	Eigen rekening	
Premies				
Periodieke premies	5.231	614	4.617	4.909
Premies ineens	33	9	24	21
Totaal premies	5.264	623	4.641	4.930

Geografische segmentatie bruto premies

Regio	2019	2018
Nederland	4.301	4.558
Andere EU-lidstaten	487	568
Landen daarbuiten	476	448
Totaal	5.264	5.574

14. Opbrengsten uit beleggingen

	2019			2018 Totaal
	Opbrengst	Gerealiseerde winst	Totaal	
Huur terreinen en gebouwen	-	-	-	5.437
Aandelen	1.799	591	2.390	2.762
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	1.435	-	1.435	1.613
Depots bij verzekeraars	92		92	91
Liquide middelen	-13		-13	-16
Totaal	3.313	591	3.904	9.887

15. Niet-gerealiseerde winst op beleggingen

	2019	2018
Aandelen	1.564	686
Totaal	1.564	686

16. Overige technische baten eigen rekening

	2019	2018
Ontvangen winstaandeel herverzekeraars	126	140
Overige ontvangen interest	20	243
Overige andere baten	322	207
Totaal	468	590

17. Uitkeringen eigen rekening

Soort uitkering	2019			2018 Eigen rekening
	Bruto	Herverze- kering	Eigen rekening	
Expiraties	1.477	539	938	893
Lijfrenten	793	308	485	518
Overlijdensuitkeringen	1.093	15	1.078	2.126
Afkopen	597	82	515	441
Totaal	3.960	944	3.016	3.978

18. Wijziging technische voorzieningen eigen rekening voor levensverzekering

Zie toelichting onder 7.

19. Winstdeling

Belangrijke uitgangspunten voor winstdeling waren een positief technisch resultaat en het sterfteresultaat in het bijzonder. Vanaf 2019 is besloten om alle resultaten op grondslagen te laten meewegen bij de vaststelling van de winst voor cedenten. Dit heeft geresulteerd in een lager sterftewinstaandeel. Bij een positief resultaat op sterfte kan de directie besluiten een deel van het resultaat als winst aan cedenten uit te keren.

De volgende bedragen zijn ter beschikking gesteld:

	2019		2018	
Sterftewinstaandeel, % van het sterfteresultaat	550	23%	677	40%

20. Bedrijfskosten

Component	2019	2018
20.1 Acquisitiekosten		
Toegerekende acquisitiekosten	214	213
Bruto afsluitprovisie	68	109
Honoraria medische adviseurs	145	84
Keuringskosten	1	3
	428	409
20.2 Beheers- en personeelskosten		
Salarissen	658	706
Sociale lasten	90	86
Pensioenkosten	162	109
Overige personeelskosten	19	24
Accountant	77	65
Actuaris	78	86
Overige diensten door derden	377	187
Donatie	100	100
Incassoprovisie	116	127
Kantoorhuur	62	46
Licentiekosten	74	33
Andere kosten	225	89
Kosten toegerekend aan beleggingen, opgenomen onder beleggingslasten	-56	-56
	1.983	1.602
20.3 Provisie ontvangen van herverzekeraars		
Afsluitprovisie	-3	-3
Incassoprovisie	-23	-23
	-26	-26
Totaal	2.385	1.985

Pensioenkosten

	2019	2018
Pensioenpremie	162	109
Totaal	162	109

De pensioenregeling voor medewerkers volgt de CAO voor het verzekeringsbedrijf binnendienst. De regeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met pensioeningang op 68 jaar en een procentuele opbouw over het pensioeninkomen onder aftrek van een franchise. De pensioenregeling is als een verzekerde regeling ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij. De op te bouwen pensioenaanspraken worden gefinancierd middels stortingskoopsommen, waarbij ieder jaar een evenredig gedeelte van de pensioenaanspraak wordt ingekocht. De premie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico en het nog niet ingekochte overlijdensrisico wordt ieder jaar vastgesteld. De prolongatiedatum van de stortingskoopsommen en de premies is vastgesteld op 1 januari. De verschuldigde betalingen dienen per jaar bij vooruitbetaling te geschieden.

Bezoldiging bestuurders

In het boekjaar 2019 zijn aan bezoldigingen, met inbegrip van de pensioenlasten, voor (voormalige) bestuurders en commissarissen de volgende bedragen vergoed: € 163 (2018: € 161) respectievelijk € 79 (2018: € 79).

Medewerkers

Alle medewerkers zijn werkzaam in Nederland.

	2019		2018	
	FTE	Aantal	FTE	Aantal
Aantal medewerkers in dienst per 31 december	6,5	10,0	6,5	10,0
Gemiddeld aantal medewerkers in dienst	6,5	10,0	6,5	10,0

Een deel van de ondersteunende werkzaamheden voor de bedrijfsvoering worden in samenwerking met Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „s-Gravenhage” U.A. uitgevoerd.

De medisch adviseurs zijn geen medewerkers in vaste dienst maar verrichten advieswerkzaamheden. Zij ontvangen vergoedingen op basis van een declaratieovereenkomst.

Kosten accountantsorganisatie

De kosten van de accountantsorganisatie KPMG Accountants N.V. zijn onderstaand weergegeven. De kosten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. De bedragen hierna zijn inclusief BTW.

	KPMG Accountants N.V. 2019 EUR	Overig KPMG-netwerk 2019 EUR	Totaal KPMG 2019 EUR
Onderzoek van de Jaarrekening	45	-	45
Overige controleopdrachten	23	-	23
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	68	-	68
	2018 EUR	2018 EUR	2018 EUR
Onderzoek van de Jaarrekening	51	-	51
Overige controleopdrachten	22	-	22
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	73	-	73

KPMG Accountants N.V. heeft, naast de wettelijke controle van de jaarrekening ook de wettelijke controle van de Solvency II QRT-staten uitgevoerd.

21. Beleggingslasten

	2019	2018
21.1 Beheerskosten en rentelasten		
Beheerskosten beleggingen	65	109
Toegerekende personeelskosten	56	56
Totaal	121	165

22. Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

	2019	2018
Aandelen	111	2.042
Totaal	111	2.042

23. Specificatie overige technische lasten eigen rekening

	2019	2018
Interest depots van (her)verzekeringsmaatschappijen	157	158
Overige betaalde interest	113	503
Totaal	270	661

Belastingen met betrekking tot de winst

	2019	2018
Resultaat voor belasting	3.872	7.620
Belasting met betrekking tot de winst	-1.177	-1.845
Winst na belasting	2.695	5.775

Het effectieve belastingtarief in 2019 bedroeg 30,40% (2018: 24,22%). Het toepasselijk belastingtarief is 25%. Het hoger effectief belastingtarief ontstaat doordat de dotatie aan de overige voorziening (€ 1.278) fiscaal niet op het resultaat mag worden verrekend. Verder is de positieve herwaardering (+€ 677) van het AaAM Dutch Mortgage Fund 2 in het fiscale resultaat verwerkt.

Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen kan sprake zijn wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar aandeelhouders en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. Transacties met de aandeelhouders betreffen dividenduitkeringen, transacties uit hoofde van de hoedanigheid als cedent of herverzekeraar, transacties uit hoofde van de uitvoering van de pensioenregeling en transacties uit hoofde van een Servicedienstverleningscontract en van de huurovereenkomst. De bezoldiging van de directie en commissarissen is opgenomen onder Bestuurdersbezoldiging punt 20.

De directieleden van De Hoop zijn in persoon gelijk aan de directieleden van één van de aandeelhouders. De directieleden van De Hoop zijn op persoonlijke titel benoemd.

Gebeurtenissen na balansdatum

Begin februari 2020 heeft Aegon aangekondigd de individuele levensverzekeringsproductie stop te zetten. De productie van Aegon bedraagt een substantieel deel van de nieuwe productie van De Hoop. De klanten die voorheen hun weg vonden naar Aegon moeten nu ergens anders terecht. Wij gaan ons inspannen om deze klanten van dienst te kunnen zijn via andere kanalen.

In december 2019 werd in China voor het eerst een besmetting met een nieuw soort coronavirus geconstateerd. De uitbraak van dit virus was in China snel en omvangrijk. In Nederland is op 27 februari 2020 de eerste besmetting met het coronavirus vastgesteld. De World Health Organization heeft inmiddels op 11 maart 2020 verklaard dat de uitbraak van het Coronavirus een pandemie is. In Nederland en in vele andere landen worden allerlei maatregelen getroffen om verdere besmetting met het coronavirus te beteugelen en getroffen personen zo goed mogelijk te behandelen.

In dit kader is op 13 maart 2020, in overleg met het Business Continuity Team van de Onderlinge 's-Gravenhage waarin De Hoop is afgevaardigd, besloten tot een aantal maatregelen die in ieder geval van kracht zullen zijn tot 6 april 2020.

Onder de maatregelen vallen onder andere het thuiswerken voor het volledige personeel, geen fysieke afspraken maar telefonisch of via chat. Zoals zover is gebleken is de bedrijfsvoering ook onder deze maatregelen intact gebleven.

De financiële markten hebben hevig gereageerd op de wereldwijde uitbraak van het coronavirus.

Hoewel de financiële impact van deze crisis, welke we nog niet eerder hebben meegemaakt, ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening nog niet volledig duidelijk is, zijn wij van mening dat De Hoop zowel het verzekeringstechnische, beleggings- als organisatorische risico voldoende beheerst.

De inmiddels genomen maatregelen, in combinatie met het bestaande vermogensbuffer maken dat wij van mening zijn dat de continuïteitveronderstelling van De Hoop gehandhaafd kan blijven op het moment van opmaken van deze jaarrekening.

Risicoparagraaf

De Hoop opereert in een markt met een specifiek verzekeringstechnisch risicoprofiel. Naast het verzekeringstechnische risico spelen ook het marktrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, commercieel risico, operationeel risico en integriteitsrisico een rol. De bedrijfsvoering van De Hoop is erop gericht deze risico's te herkennen, te kwantificeren en te beheersen. In het verslag van de directie is het beleid ten aanzien van risicobeheer uiteengezet.

De uitkomsten van de berekening van de kapitaalvereisten zijn als volgt:

	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen	59.993	54.542
Solvency Capital Requirement (SCR)	24.838	18.031
Ratio beschikbaar eigen vermogen t.o.v. SCR	242%	302%

Ten opzichte van ultimo 2018 is de solvabiliteitsratio gedaald door een stijgend vereist kapitaal (van € 18.301 naar € 24.838). De belangrijkste oorzaken van deze stijging (zie onderstaande tabel) zijn toenames van het markt, tegenpartij- en verzekeringstechnisch risico.

De SCR is als volgt opgebouwd:

	31-12-2019	31-12-2018
Uitsplitsing Solvency Capital Requirement (SCR)		
Marktrisico	20.911	15.469
Tegenpartijrisico	2.801	1.793
Verzekeringstechnischrisico	7.004	4.595
Diversificatie-effect	-6.088	-4.049
Basic Solvency Capital Requirement (BSCR)	24.628	17.808
Operationeel risico	211	223
Belastingeffect	0	0
SCR	24.838	18.031

Uitsplitsing Marktrisico		
Rente	0	962
Aandelen	18.910	13.134
Vastgoed	0	0
Spread	17	27
Valuta	5.345	4.536
Concentratie	261	164
Diversificatie-effect	-3.622	-3.354
	20.911	15.469

Uitsplitsing verzekeringstechnischrisico		
Kortlevenrisico	3.030	1.358
Langlevenrisico	440	7
Afkooprisico	3.032	2.282
Kostenrisico	3.161	2.378
Catastroferisico	972	397
Diversificatie-effect	-3.631	-1.827
	7.004	4.595

De SCR is 38% (€ 6.807) hoger dan vorig jaar. De belangrijkste reden van deze stijging is een forse toename van de aandelenpositie, gekoppeld aan een hogere symmetric adjustment (2019:-0,08%; 2018: -6,34%).

De stijging van het tegenpartijrisico wordt veroorzaakt door een wijziging in de verhouding tussen de partijen met en zonder creditrating. Het aandeel van de banken (partijen met een creditrating) is gedaald door uitbetaling van dividend, hierdoor stijgt het aandeel van de partijen zonder creditrating (depots cedenten).

De EOF nam toe met € 5.452.

In het volgende overzicht wordt de reconciliatie weergegeven tussen het Eigen vermogen volgens de jaarrekening (RJ) en de EOF (SII):

	2019	2018
Eigen vermogen jaarrekening	63.433	56.711
Waarderingsverschillen activa	6.188	7.110
Waarderingsverschillen tussen technische voorziening en best estimate-voorzieningen	-6.509	-5.624
Waarderingsverschillen overige verplichtingen	-806	-893
Waarderingsverschillen inzake uitgestelde belastingen	87	-361
Eigen vermogen Solvency II vóór (voorgesteld) dividend	62.393	56.943
Voorgesteld dividend	2.400	2.400
Eligible Own Funds (Solvency II)	59.993	54.542
Vereiste solvabiliteit	24.838	18.031
Solvabiliteitsratio	242%	302%

Toelichting op bovenstaand overzicht:

In de jaarrekening worden de aandelen tegen actuele waarde en de obligaties tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd. In de Solvency II-balans worden alle beleggingen gewaardeerd tegen de actuele waarde. Het verschil tussen de technische voorziening en de best estimate-voorziening is dat de technische voorziening is gebaseerd op netto (tarief)grondslagen gediscoteerd op een vaste rekenrente en dat de best estimate-voorziening is vastgesteld op basis van beste schattingen (voor sterfte, kosten en onnatuurlijk verval), verhoogd met een risicomarge. Verder is aan de technische voorziening een aanvullende dotatie gedaan als resultaat van de toereikendheidstoets en een voorziening discretionaire winstdeling. Voor de discontering van de kasstromen wordt de gepubliceerde rentecurve zonder volatility adjustment van EIOPA gebruikt. Het verschil in de belastinglatentie tussen de jaarrekening en de Solvency II-balans wordt verklaard door andere waarderingsgrondslagen. De Overige verplichtingen hebben betrekking op de toezegging aan het 'De Hoop Leven Fonds'.

In onderstaande tabel is voor de belangrijkste risicofactoren de invloed op het eigen vermogen en de solvabiliteit, volgens Solvency II, weergegeven indien de risicofactoren significante wijzigingen ondergaan.

Gevoeligheid voor schokken per 31 december 2019	Mutatie eigen vermogen ¹⁾ x € 1.000	Mutatie vereiste solvabiliteit SII x € 1.000	Mutatie SII-solvabiliteits ratio in % punten
Interestcurve geschokt met + 100 bp	969	-352	7%
Interestcurve geschokt met - 100 bp	-1.513	455	-10%
Geen UFR	-718	57	-3%
Aandelen geschokt met + 25%	9.110	4.407	-5%
Aandelen geschokt met - 25%	-9.110	-4.254	6%

¹⁾ Bij de mutatie van het eigen vermogen is de mutatie van de latente belastingvoorziening verwerkt.

Onderstaand wordt verder per risicofactor een kwalitatieve en waar nodig een kwantitatieve toelichting gegeven.

Commercieel risico

Commercieel risico is het risico dat doelstellingen van de onderneming niet worden gerealiseerd. Van belang hierbij is dat De Hoop opereert vanuit een herverzekeringspositie en afhankelijk is van individuele levensverzekeraars. Marktbewegingen maar ook strategische heroverwegingen bij deze partijen zijn van directe invloed op de productie bij De Hoop. De Nederlandse verzekeringsmarkt wordt vooral gekenmerkt door consolidaties en efficiencylagen. Binnen deze context moet De Hoop continu zorgdragen voor voldoende instroom van nieuwe productie.

Marktrisico

In 2019 is een ALM-studie uitgevoerd. De belangrijkste conclusie uit de studie was dat gegeven de solide solvabiliteitspositie van De Hoop per ultimo 2018 en gedurende een periode van 5 en ook 10 jaar er geen directe noodzaak is om een alternatieve weging van de beleggingsportefeuille te overwegen.

Een onderdeel van het marktrisico is het rente- en matchingrisico dat zich kan voordoen bij het afdekken van de verplichtingen. Het renterisico doet zich voor bij marktwaardewaarderingen van de onderliggende portefeuilles, zoals de verplichtingen en de vastrentende waarden. De verplichtingen zijn afgedekt door vastrentende waarden, voornamelijk hoogwaardige staatsobligaties, waarvan de looptijden niet volledig zijn afgestemd op de verplichtingen. Gegeven de mutatiegraad van de verplichtingen, het ruime solvabiliteitsoverschot en de ruime liquiditeit is dit acceptabel en beheersbaar. Het renterisico wordt ieder kwartaal gekwantificeerd op basis van de Solvency II-parameters waaruit blijkt dat het renterisico relatief laag is.

Modified duration	2019	2018
Beleggingen	3,8	4,6
Technische voorzieningen	11,0	10,9

Alhoewel de duration van de beleggingen korter is dan die van de technische voorziening is het renterisico relatief laag, aangezien de beleggingen qua waarde circa 1,5 maal groter is dan de technische voorziening.

Het grootste marktrisico wordt gelopen in de aandelenportefeuille. Koersdalingen zullen de aanwezige solvabiliteit negatief beïnvloeden. Het vereist kapitaal wordt echter ook lager, waardoor de solvabiliteitsratio stijgt. Om het aandelenrisico te beperken, wordt er vooral belegd in meer defensieve Nederlandse, Europese en Amerikaanse aandelen ("global players"), die ook een behoorlijk dividend uitkeren. Het koersrisico wordt niet gehedged door afgeleide instrumenten. Gezien het defensieve karakter en de solide solvabiliteitspositie is dit een aanvaardbaar risico. Periodiek worden er stresstesten uitgevoerd met als doel de solvabiliteitspositie te monitoren en zo nodig maatregelen te nemen.

Binnen de aandelenportefeuille is sprake van een valutarisico. De afgelopen jaren is de aandelenportefeuille in vreemde valuta uitgebreid, maar door waardeontwikkelingen is het valutarisico afgenomen. Onderzoek heeft aangetoond dat valuta hedging op aandelenportefeuilles geen significante vermindering van het valutarisico tot gevolg heeft. Daarom is besloten dit risico niet af te dekken.

Aandelen belegd in vreemde valuta (bedragen in euro's)		
Valuta	2019	2018
Amerikaanse dollar	13.835	12.120
Britse pond	1.668	2.310
Japane yen	829	722
Zweedse kroon	1.573	780
Zwitserse frank	3.477	2.212
Totaal	21.382	18.144
in % van de aandelenportefeuille	37%	37%

Kredietrisico

Het kredietrisico is ingedeeld in de volgende onderdelen:

- Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bestaan grotendeels uit staatsobligaties (vooral van de Nederlandse Staat) en voor een klein deel uit Franse en Italiaanse obligaties. Hierdoor is sprake van een beperkt kredietrisico.

- Debiteurenrisico

De Hoop heeft geen debiteurenverhouding met consumenten. Het debiteurenrisico in dit kader ligt bij de primaire verzekeringsmaatschappijen. De Hoop heeft met de cedenten een rekening-courantverhouding. Iedere maand wordt de rekening-courant opgemaakt en gecontroleerd. De afrekening van de rekening-courant vindt in de regel maandelijks plaats. Met de buitenlandse cedenten wordt jaarlijks afgerekend. Het debiteurenrisico is verwaarloosbaar.

- Tegenpartij-kredietrisico

Bijna alle herverzekeringsmaatschappijen van De Hoop hebben contractueel voor de herverzekerde posten een depot gesteld bij De Hoop. Dit depot dient als zekerheid voor het geval een herverzekeringsmaatschappij niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Met één van de herverzekeringsmaatschappijen die ook cedent is, is contractueel vastgelegd dat de voorziening van de gecedeerde verzekeringen als zekerheid dient. Als de verplichting uit hoofde van herverzekering groter is dan de voorziening dient deze herverzekeringsmaatschappij voor het meerdere een extra zekerheid te stellen bij De Hoop. Naast de depotstellingen wordt jaarlijks op basis van kasstroomprojecties geanalyseerd of vorderingen zullen ontstaan op de herverzekeringsmaatschappijen. Uit deze analyse blijkt dat ook hier geen risico wordt gelopen. Het tegenpartij-kredietrisico op herverzekerders wordt daarom nihil verondersteld.

Bij de buitenlandse cedenten stelt De Hoop een depot ter grootte van de voorziening verzekeringsverplichtingen. Dit depot dient tot zekerheid voor de cedent. Het risico op deze depotstelling is beperkt. De liquiditeiten bij banken zijn onderhevig aan tegenpartijrisico. De Hoop mitigeert dit risico door spreiding van de liquiditeitspositie bij banken met minimaal een A-rating.

Het hypotheekfonds valt eveneens onder dit risico. Het hypotheekfonds is voornamelijk gerelateerd aan gegarandeerde hypotheek (Nederlandse Hypotheek Garantie) die verstrekt zijn na 1 januari 2013, waarbij aflossen de norm is en overcreditering gemaximeerd is (loan to value gemaximeerd tot 106%). Het grootste gedeelte van het debiteurenrisico van het hypotheekfonds verplaatst hiermee naar de Nederlandse staat. Het hypotheekfonds is een belegging met een laag risicoprofiel. Het tegenpartij-kredietrisico wordt als gering gewaardeerd.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeit is het vermogen om de beleggingen op de balans liquide te maken, bijvoorbeeld op het moment dat uitkeringen moeten worden gedaan of dat er onderpanden moeten worden gestort. De verplichtingen waarvoor liquide middelen nodig zijn bestaan bij De Hoop vooral uit uitkeringen die aan de cedenten moeten worden gedaan. Bij tegenvallende sterfteresultaten moet mogelijk rekening houden met hogere uitkeringen in de portefeuille dan verwacht. De schades aan cedenten betaalt De Hoop uit op moment van claimen door de cedent. Aan het eind van het boekjaar worden de claims op de herverzekeraars verhaald en worden eveneens de afrekeningen met de buitenlandse cedenten opgesteld en verwerkt. De Hoop houdt altijd een redelijke buffer aan liquide middelen aan en belegt vooral in staatsobligaties en aandelen die relatief eenvoudig te liquideren zijn. De Hoop belegt niet in derivaten en loopt hierdoor geen risico om onderpand te moeten leveren. In 2018 is een liquiditeitsonderzoek uitgevoerd waaruit is gebleken dat bij deze beleggingsportefeuille het liquiditeitsrisico zeer gering is.

Operationeel en uitbestedingsrisico

De Hoop streeft met haar administratieve organisatie, interne controles, rapportagelijnen en processen een betrouwbare en controleerbare administratieve verwerking na. Deze maatregelen zijn vastgelegd in een AO/IB-handboek.

De omvang van De Hoop maakt de onderneming extra kwetsbaar voor operationele risico's, vooral op het gebied van continuïteit van de werkzaamheden. Vitale processen worden gewaarborgd door de kennis van de werkzaamheden te spreiden over meerdere personen te verdelen. Daarnaast is een aantal functies en diensten (ICT, HRM, Interne Audit en Compliance) uitbesteed aan de Onderlinge 's-Gravenhage. Omdat het hier een verzekeraar onder toezicht van de DNB betreft, is deze partij goed op de hoogte van de geldende wet- en regelgeving en de vereisten die een verzekeraar aan deze partijen stelt. Daarom verwacht De Hoop dat hier minder risico wordt gelopen dan wanneer deze zaken aan andere externe partijen worden uitbesteed.

De infrastructuur van De Hoop is uitbesteed aan cloud services (Amazon Work Spaces), de kantoorautomatisering is uitbesteed aan Microsoft. Voor beide trajecten is een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd en een melding gedaan aan DNB.

Het beheer en bewaren van de beleggingen is uitbesteed aan Caceis NV.

Als beheersmaatregelen rondom het uitbestedingsrisico worden de beschikbare ISAE 3402 rapporten doorgenomen en periodiek evaluatiegesprekken over de uitbestede functies en diensten met de Onderlinge 's-Gravenhage gehouden.

Verzekeringstechnisch risico

Gezien de stijging in de kosten is het kostenrisico het voornaamste risico geworden.

Dit is het risico dat de kostendekking in de verzekeringstarieven en -portefeuille onvoldoende zijn om de operationele kosten te financieren. Door een stringent kostenbeleid kan dit risico worden gemitigeerd. Alhoewel de portefeuille qua verzekerd kapitaal in 2019 is gegroeid, daalt het aantal polissen van de portefeuille. De omvang en de waarneembare krimp van de portefeuille hebben de aandacht van de directie. Maatregelen om de krimp te voorkomen zijn besproken in het directieverslag.

Een belangrijk onderdeel van het verzekeringstechnische risico wordt gevormd door acceptatie op onjuiste voorwaarden. Onjuiste inschatting van het risico kan leiden tot verlies op sterfte, aantasting van de aanwezige solvabiliteit en afbreuk van vertrouwen bij zowel de cedent als uiteindelijk de consument. Om deze risico's te beheersen, wordt een acceptatieprocedure gehanteerd die recht doet aan de bijzondere risico's die De Hoop wil herverzekeren. De procedure is primair gericht op de medische acceptatie. In aanvulling daarop geldt voor hogere verzekerde kapitalen, naast de procedures die de cedent zelf intern hanteert, nog een eigen financiële acceptatieprocedure.

Jaarlijks vindt een onderzoek plaats naar sterfte per aandoening of groep van aandoeningen. Eveneens voert De Hoop jaarlijks een wettelijke toereikendheidstoets uit op basis van RJ-richtlijnen. Hierbij wordt de aangehouden balansvoorziening getoetst op toereikendheid. De resultaten van deze toets laten zien dat de balansvoorziening ontoereikend is (-€ 1.278). Ten gevolge van deze negatieve overwaarde is een aanvullende dotatie aan de voorziening verzekeringsverplichtingen opgenomen van € 1.278.

Winstbronnen

Verzekeringen in geld	2019	2018
Opbrengst uit beleggingen toegerekend aan verzekeringen	1.124	1.127
Af: Interesttoevoeging vvp	-929	-962
Resultaat op interest	195	165
Vrijval kosten uit premies	1.032	1.080
Vrijval kosten uit vvp	45	40
Kosten verrekend met vvp	-	-
Af: Bedrijfskosten	-2.385	-1.985
Af: Wijziging door verandering in kosten	-	-
Resultaat op kosten	-1.308	-865
Resultaat op kanssystemen	2.530	2.231
Wijziging a.g.v. veranderinging kanssystemen	-3	-15
Resultaat technische analyse	2.527	2.216
Totaal resultaat op grondslagen	1.414	1.516

Resultatendeling:		
Contractueel		-
Afhankelijk van bedrijfsresultaten	-550	-677
Overig		-
Totaal beschikbaar gestelde resultatendeling	-550	-677

Resultaat op grondslagen na resultatendeling	864	839
---	------------	------------

Wijziging overige technische voorzieningen eigen rekening		
Saldo overige technische baten en lasten	-198	71
Sluitpost	-905	-529
Resultaat Technische Rekening	-239	381

Den Haag, 1 april 2020

De directie

Gilbert Pluym
Seada van den Herik

Raad van Commissarissen

Lex Geerdes, voorzitter
Sibylla Bantema, vicevoorzitter
Marcel Levi
Erik Muetstege

Overige gegevens

Bestemming van de winst

In de Statuten is de regeling van de winst opgenomen in artikel 26.

Artikel 26 van de statuten luidt als volgt:

1. Van de vennootschappelijke winst zoals die blijkt uit de vastgestelde winst- en verliesrekening, zal jaarlijks een percentage worden gereserveerd, nadat daarop voorts in aftrek worden gebracht de niet gedelgde verliessaldi van de voorafgaande jaren.
2. De aldus resterende winst staat met inachtneming van het terzake in artikel 105 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde ter beschikking van de Algemene Vergadering van aandeelhouders.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering en de Raad van Commissarissen van N.V.
Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop”

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2019 van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” (de vennootschap) te Den Haag gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2019;
- 2 de winst-en-verliesrekening over 2019;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2019; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
— Materialiteit van EUR 1 miljoen (2018: EUR 1 miljoen) — 1,6% van het eigen vermogen (2018: 1,8% van het eigen vermogen)
Kernpunt
— Waardering van de technische voorzieningen en daaraan gerelateerde toereikendheidstoets
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1 miljoen (2018: EUR 1 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het eigen vermogen (1,6%). Wij beschouwen het eigen vermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het eigen vermogen het best de lange termijn horizon reflecteert waarop N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” stuurt. Omdat het eigen vermogen ook een belangrijke basis vormt voor de solvabiliteitspositie is dit tevens een belangrijk informatie-element voor gebruikers van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 50 duizend rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van onze controle inzake fraude

In overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid (maar geen absolute) dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten.

Als onderdeel van onze risico-inschattingswerkzaamheden hebben wij gebeurtenissen en omstandigheden geëvalueerd die wijzen op een prikkel of druk om fraude te plegen of een mogelijkheid bieden om fraude te plegen ('frauderisicofactoren') om op basis daarvan frauderisico's te identificeren, indien relevant.

Geïdentificeerde frauderisico's zijn besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van fraude gedurende de controle.

Wij hebben, op basis van de controlestandaard, het frauderisico ten aanzien van het doorbreken van interne beheersing door management geëvalueerd (een verondersteld risico).

Onze controlewerkzaamheden omvatten een evaluatie van de opzet en het bestaan alsmede de effectieve werking van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van deze risico's en gegevensgerichte controlewerkzaamheden, inclusief gedetailleerd testen van (administratieve) journaalposten en het evalueren van management bias en documentatie van de uitgevoerde toetsing van interne controles ter voorkoming van fraude door de eerste, tweede en derde lijn van N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop".

Bij het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken wij gebruik van de inschatting en evaluatie van de vennootschap met betrekking tot het interne beleid omtrent frauderisico-beheersing (preventie, detectie en respons), inclusief de opzet van ethische standaarden om een open en eerlijke cultuur na te streven.

Als onderdeel van onze evaluatie van eventuele fraudegevallen hebben we interne rapportages hieromtrent geïnspecteerd en opvolging van management geëvalueerd.

We hebben onze risico-inschatting en controlewerkzaamheden gecommuniceerd aan de Directie en de Raad van Commissarissen. Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch fraudeonderzoek, welk onderzoek vaak een meer diepgaand karakter heeft.

Onze controlewerkzaamheden om frauderisico's te adresseren hebben niet geleid tot de identificatie van een kernpunt van de controle.

We merken op dat onze controle is gebaseerd op de procedures die zijn beschreven in overeenstemming met de toepasselijke controlestandaarden en niet primair zijn ontworpen om fraude te detecteren. Naast de vereisten van de controlestandaarden hebben wij de volgende aanvullende procedure uitgevoerd:

- Evaluatie van de interne beheersing rondom de betalingsorganisatie.

Reikwijdte van onze controle inzake het niet voldoen aan wet en regelgeving

Wij hebben feiten en omstandigheden geëvalueerd om wet- en regelgeving te identificeren die relevant is voor de onderneming.

We hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd die redelijkerwijs een materieel effect op de jaarrekening kan hebben op basis van onze risico-inschatting en sector kennis en de NBA-handreiking 1143, door middel van het bevragen van management en evaluatie van beleid en procedures geïmplementeerd ten aanzien van het voldoen aan wet- en regelgeving.

Geïdentificeerde wet- en regelgeving is besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van het niet voldoen aan wet- en of regelgeving gedurende de controle. De potentiële impact van wet- en regelgeving varieert sterk:

- De onderneming is onderhevig aan wet- en regelgeving die direct van invloed is op de jaarrekening, inclusief belastingwetgeving en verslaggevingstandaarden (inclusief onderneming specifieke wet- en regelgeving). Wij hebben het voldoen aan deze wet- en

regelgeving vastgesteld als onderdeel van onze controlewerkzaamheden voor de relevante elementen in de jaarrekening.

- Daarnaast is de onderneming onderhevig aan diverse wet- en regelgeving waarbij niet voldoen aan deze wet- en regelgeving indirect van invloed op de jaarrekening kan zijn ten aanzien van elementen verantwoord of toegelicht in de jaarrekening, of beide, bijvoorbeeld als gevolg van het ontvangen van boetes of claims.

Wij hebben de volgende wet- en regelgeving geïdentificeerd die indirect, redelijkerwijs een materiële impact op de jaarrekening zouden kunnen hebben:

- Wet op het financieel toezicht (Wft) (inclusief de Solvabiliteit II-richtlijn (2009/138/EC));
- Besluit prudentiële regels Wft (Bpr Wft).

De Nederlandse controlestandaarden beperken onze controlewerkzaamheden met betrekking tot het identificeren van het niet voldoen aan wet- en regelgeving met een indirecte invloed tot het bevragen van relevante management en inspectie van correspondentie met toezichthoudende instanties alsmede andere juridische correspondentie. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot het identificeren van gevallen of vermoedens van niet voldoen aan wet- en regelgeving anders dan wat reeds door de onderneming is geïdentificeerd.

De impact van bekende gevallen of vermoedens van niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben wij geadresseerd in de controlewerkzaamheden met betrekking tot de relevante elementen zoals verantwoord in de jaarrekening.

De uitgevoerde werkzaamheden inzake het adresseren van het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben niet geleid tot het identificeren van een kernpunt in onze controleverklaring.

Naast de vereisten van de controlestandaarden hebben wij de volgende aanvullende procedures uitgevoerd:

- Evaluatie van de gerapporteerde uitkomsten door de sleutelfunctiehouders Compliance en Internal Audit met betrekking tot het voldoen aan wet- en regelgeving.

Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch onderzoek naar het voldoen aan wet- en regelgeving. De Directie is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en voor de opzet van een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder het voldoen aan wet- en regelgeving.

Des te minder (direct) de gevolgen voor de jaarrekening van het niet voldoen aan indirecte wet- en regelgeving (onregelmatigheden) van invloed zijn op gebeurtenissen en transacties die in de jaarrekening tot uitdrukking komen, des te minder waarschijnlijk de inherent beperkte controlewerkzaamheden, zoals vereist door de controlestandaarden, dit zouden identificeren. Bovendien bestaat er, zoals bij elke controle, een hoger risico op het niet detecteren van onregelmatigheden indien deze het gevolg zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, opzettelijke onjuistheden, verkeerde representaties of de doorbreking van interne beheersmaatregelen.

Het kernpunt van onze controle

In het kernpunt van onze controle beschrijven wij het onderwerp dat naar ons professionele oordeel het belangrijkste was tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot dit kernpunt bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van dit individuele kernpunt moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordeel over dit kernpunt.

Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij het kernpunt “Toereikendheid van Solvabiliteit II-informatie in de jaarrekening” niet separaat opgenomen. De waardering van de technische voorzieningen onder de richtlijn Solvabiliteit-II hebben wij opgenomen in het kernpunt “Waardering van de technische voorzieningen en daaraan gerelateerde toereikendheidstoets”.

Waardering van de technische voorzieningen en daaraan gerelateerde toereikendheidstoets

Omschrijving

De technische voorzieningen van EUR 28 miljoen (inclusief overige technische voorzieningen), zijnde circa 28% van het balanstotaal per 31 december 2019, zijn voor de jaarrekening significant. De waardering van de technische voorzieningen voor verzekeringscontracten en de hiermee samenhangende toereikendheidstoets bevatten significante schattingen voor toekomstige kosten, rente, portefeuilleontwikkeling, levensverwachtingen en overige aannames. Voor de berekeningen worden complexe actuariële modellen gebruikt en de schattingen vragen een hoge mate van oordeelsvorming door de Directie.

Een verandering in de inschattingen en aannames heeft direct een impact op de waardering van de (overige) technische voorzieningen en daarmee het eigen vermogen. Als gevolg van het tekort uit de toereikendheidstoets hebben wijzigingen in de schattingen en aannames ook direct impact op de winst-en-verliesrekening. Per 31 december 2019 is sprake van een tekort uit de toereikendheidstoets van EUR 1,3 miljoen (2018: EUR 0). Het tekort is ten laste van het resultaat over het boekjaar gebracht en heeft geleid tot het vormen van de Overige technische voorziening.

Voor de waardering van de technische voorzieningen onder de richtlijn Solvabiliteit-II rekening wordt, in aanvulling op de in de toereikendheidstoets berekende marktwaarde van de technische voorzieningen, een voorziening voor discretionaire winstdeling bepaald. We beschouwen de waardering van de technische voorzieningen voor verzekeringscontracten en de hiermee samenhangende toereikendheidstoets als kernpunt in onze controle.

De Directie heeft in de toelichting op pagina 24 en pagina 25 de gebruikte grondslagen en assumpties van de waardering van de technische voorzieningen en de toereikendheidstoets uiteengezet. Tevens heeft de Directie in de toelichting op pagina 32 en pagina 33 het verloop van de technische voorzieningen en de uitkomst van de toereikendheidstoets uiteengezet.

Onze aanpak

Onze belangrijkste controlewerkzaamheden omvatten:

- Toetsen van de interne controlemaatregelen die de betrouwbaarheid van de basisgegevens en de vaststelling van de technische voorzieningen en toereikendheidstoets waarborgen.
- Met ondersteuning van onze actuariële specialisten controleren van de technische voorzieningen en de daarmee samenhangende toereikendheidstoets aan de hand van intern opgestelde kwalitatieve en kwantitatieve analyses en berekeningen.
- Evalueren van de plausibiliteit van de uitkomsten van de intern uitgevoerde berekeningen, inclusief de gebruikte actuariële en economische assumpties, zoals toekomstige kosten, rente, portefeuilleontwikkeling en levensverwachtingen. De onderbouwing van de kostenvoorziening vormde hierin het belangrijkste aandachtspunt dit jaar.

Voor de bepaling van de technische voorziening voor discretionaire winstdeling onder richtlijn Solvabiliteit-II vormde de ontwikkeling van het technisch resultaat en het ontstane toereikendheidstoetstekort een belangrijk aandachtspunt dit jaar.

- Evalueren van de actuariële analyses op redelijkheid en aanvaardbaarheid aan de hand van ervaringsgegevens, marktdata en geschatte versus werkelijke uitkomsten in het verleden.
- Aan de hand van de uitkomsten van onze werkzaamheden evalueren of de risicohouding van de Directie bij het vaststellen van de schattingen is veranderd ten opzichte van vorig jaar.
- Evalueren of de technische voorzieningen en de toereikendheidstoets adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening in overeenstemming met RJ 605.

Onze observatie

Wij vinden dat de gehanteerde actuariële en economische assumpties voor de vaststelling van de technische voorzieningen (inclusief overige technische voorzieningen) evenwichtig zijn en zijn van mening dat de technische voorzieningen (inclusief overige technische voorzieningen) neutraal zijn bepaald. De toelichting op de technische voorzieningen op pagina 24 en 25 en op de daaraan gerelateerde risico's op pagina 32 en pagina 33 achten wij toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de Algemene Vergadering op 5 april 2019 benoemd als accountant van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” voor de controle van het boekjaar 2019 en zijn sinds boekjaar 2014 de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Verleende diensten

Wij hebben in de periode waarover onze wettelijke controle van de jaarrekening betrekking heeft, naast deze controle, de volgende diensten geleverd aan de vennootschap:

— Wettelijke controle van de toezicht staten ten behoeve van De Nederlandsche Bank.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De Directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de Directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet de Directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De Directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen

bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: http://www.nba.nl/NL_oob_01. Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Utrecht, 1 april 2020

KPMG Accountants N.V.

P. Smit RA

DE
HOOP

N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" | Anna van Saksenlaan 10 | 2593 HT Den Haag